

Skov & Landskab

Park- og Landskabsserien
Nr. 31 • 2006

Rekreativ brug af byens grønne områder

Stine Holm og Christine H. Jakobsen

Rapportens titel

Rekreativ brug af byens grønne områder

Forfatter

Stine Holm

Udgiver

Skov & Landskab (FSL)

Serietitel, nr.

Park- og Landskabsserien nr. 31-2001

Ansvarshavende redaktør

Niels Elers Koch

Dtp

Nelli Leth

Bedes citeret

Stine Holm (2001): Rekreativ brug af byens grønne områder. Park- og Landskabsserien nr. 31, *Skov & Landskab* (FSL), Hørsholm, 2001. 69s. ill.

ISBN

87-7903-114-5

ISSN

0907-0338

Tryk

Kandrup's Bogtrykkeri, 2100 København Ø

Oplag

800 eks.

Pris

110 kr. inkl. moms

Forsidefoto

Jens Ole Juul

Tegninger

Steen Gelsing

Gengivelse er tilladt med tydelig kildeangivelse

I salgs- eller reklameøjemed er eftertryk og citering af rapporten samt anvendelse af Forskningscentrets navn kun tilladt efter skriftlig tilladelse.

Rapporten kan købes ved henvendelse til

DSR Boghandel

Thorvaldsensvej 40

DK-1871 Frederiksberg C

Tlf. 3535 7622

Fax 3535 2790

E-mail: dsr-boghandel@dsr-boghandel.dk

Forord

Denne rapport bygger primært på Stine Holms ph.d.-afhandling *Anvendelse og betydning af byens parker og grønne områder*, som er udarbejdet ved Forskningscentret for Skov & Landskab fra februar 1995 til januar 1998. Desuden indgår enkelte arbejdsrapporter udarbejdet i forbindelse med ph.d.-projektet samt enkelte nyere statistiske beregninger. Nærværende rapport, *Rekreativ brug af byens grønne områder*, skal formidle resultater fra ph.d.-afhandlingen til en bredere kreds af læsere, ikke mindst forvaltere af de grønne områder. Målet er at formidle den nye viden som inspiration ved planlægning og prioritering af grønne områder i byer. Læsere, der ønsker en mere detaljeret gennemgang af undersøgelsens metode og resultater, henvises til ph.d.-afhandlingen som udgives i fuld længde i Forskningscentrets serie, *Forest & Landscape Research*, (Holm 2000).

Undersøgelsens formål er at beskrive beboeres, foreningers og institutioners brug af byens parker og grønne områder og deres ønsker til arealernes indhold og muligheder for aktiviteter. Projektet indeholder en sammenligning af brug og præferencer mellem forskellige forenings- og institutionstyper og mellem forskellige befolkningsgrupper i København, Århus, Aalborg, Randers, Hjørring og Ballerup.

Undersøgelsen er gennemført med hjælp fra 2.614 svarpersoner og 1.354 foreninger og institutioner, som har brugt tid og energi på at besvare spørgsmålene om deres brug af byens grønne områder og deres ønsker til dem. Tak for det. En stor tak skal også lyde til Friluftsrådet (tips- og lottomidler), Københavns Kommune og Forskerakademiet, hvis økonomiske støtte gjorde det muligt at gennemføre undersøgelsen.

Undersøgelsen blev fulgt af en styringsgruppe bestående af: Forskningschef Kjell Nilsson, Forskningscentret for Skov & Landskab (formand), afdelingsleder Vibeke Dalum, Friluftsrådet, parkchef Jon Pape, Københavns Kommune, landskabsarkitekt Birgitte Kortegaard, Københavns Kommune (indtrådt juni 1997), seniorforsker Frank Søndergaard Jensen, Forskningscentret for Skov & Landskab, professor Ib Asger Olsen, Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole (ph.d.-vejleder) og docent Patrik Grahn, Sveriges Lantbruksuniversitet (ph.d.-medvejleder).

Rapporten er støttet med tilskud fra tips- og lottomidler til friluftslivet (Friluftsrådet).

Hørsholm, maj 2001

Indhold

Forord	3
Indhold	5
1. Indledning	7
1.1 Baggrund for undersøgelsen	7
1.1.1 Bedre videngrundlag for planlægning	7
1.1.2 Mål med undersøgelsen	7
1.2 Definitioner	8
1.3 Rapportens opbygning	8
2. Spørgeskemaundersøgelsen	9
2.1 Beskrivelse af spørgeskemaer	9
2.2 Beskrivelse af udvælgelsesmetode og det statistiske grundlag	9
3. Købstæder og havnebyer	12
3.1 Københavns Kommune	12
3.2 Ballerup Kommune	12
3.3 Århus by	12
3.4 Randers by	12
3.5 Aalborg by	13
3.6 Hjørring by	13
4. Foreninger og institutioners brug af byens grønne områder og ønsker til dem	14
4.1 Brugen af foreninger og institutioner i Danmark	14
4.2 Foreninger og institutioners besøg i byens grønne områder	14
4.2.1 Brugere og ikke-brugere af grønne områder	15
4.2.2 For stor afstand og manglende tid	16
4.2.3 Et populært udflugtsmål	17
4.2.4 Turen til det grønne område	18
4.2.5 En til tre timer i det grønne	20
4.3 Foreninger og institutioners aktiviteter og oplevelser i byens grønne områder	21
4.3.1 Natur i byen	21
4.4 Egenskaber som foreninger og institutioner foretrækker i byens grønne områder	21
4.4.1 Forskelle på brugere og ikke-brugere	21
4.4.2 Fire typer af grønne områder	22
4.4.3 Robuste områder - ikke legeredskaber	26
4.4.4 Mulighed for sanseoplevelser i tilknytning til grønne områder	26
4.4.5 Børn og unge vil opleve naturen	29
4.4.6 Sammenhæng mellem ønsker til grønne områders indhold og til mulige aktiviteter	30
4.5 Barrierer for besøg i parker og grønne områder blandt foreninger og institutioner	31
4.5.1 "Top 10"-lister	31
4.6 Sammenfatning af de enkelte foreninger og institutioner	33

4.6.1 Institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge	33
4.6.2 Foreninger med sigte på idræts- og friluftaktiviteter	33
4.6.3 Foreninger og institutioner med sigte på at hjælpe ældre, syge og handicappede	34
5. Borgernes brug og ønsker til byens grønne områder	35
5.1 Besøg i grønne områder, herunder barrierer for besøg	35
5.1.1 Næsten alle bruger byens grønne områder	35
5.1.2 Hundeejere og kort afstand til grønne områder	37
5.1.3 Transport	39
5.1.4 Tryghed og egnethed	40
5.1.5 Boligforhold	40
5.1.6 Hundemøg og narkomaner	41
5.1.7 Næsten ens besøgs mønstre i de seks byer	45
5.1.8 Naturområder og anlagte parker	46
5.1.9 Formålet med sidste besøg: gå tur, få frisk luft og opleve naturen	46
5.2 Egenskaber der foretrækkes ved grønne områder	48
5.2.1 Naturelementer og intet affald	48
5.2.2 Frisk luft med familie og venner	50
5.3 Sammenfatning	52
6. Nogle bud på planlægning og forvaltning i praksis	54
6.1 Ønsker og barrierer man bør være opmærksom på	54
6.1.1 Befolkning og byfunktioner i oplandet til parker og grønne områder	54
6.1.2 Kriterier, som mange er enige om	55
6.2 En "huskeliste" mht. forskellige foreninger, institutioner og befolkningsgrupper	55
6.2.1 Institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge	55
6.2.2 Foreninger og institutioner med sigte på at hjælpe ældre, syge og handicappede	55
6.2.3 Foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed	56
6.2.4 Foreninger med sigte på idræts- og friluftaktiviteter	56
6.2.5 Børn og unge (0-6 år og 7-16 år)	56
6.2.6 Unge voksne (17-25 år)	57
6.2.7 Voksne (26-35 år og 36-59 år)	57
6.2.8 Ældre (60-70 år og 71 år og ældre)	58
6.3 Generelle ønsker – Nogle bud på planlægning og forvaltning	58
6.3.1 Planlægning og drift med henblik på naturoplevelser, tilstede-værelse af dyreliv mv.	58
7. Litteratur	60
Appendiks A: Spørgeskema til foreninger og institutioner	61

1. Indledning

1.1 Baggrund for undersøgelsen

1.1.1 Bedre videngrundlag for planlægning

Nyere forskningsresultater tyder på, at ophold og oplevelser i grønne omgivelser har en positiv effekt på menneskets fysiske og psykiske helbred. Ophold udendørs menes at øge modstandskraft mod infektioner, modvirke akutte hjertelidelser, depressioner og angst, give bedre søvn og øge stress-tolerancen (Küller & Küller 1994). Undersøgelser tyder endvidere på, at patienter med udsigt til grønne områder bliver hurtigere raske, end dem der kigger ud på en teglmur (Ulrich 1984), og ansatte med udsigt eller adgang til grønne elementer som blomster og træer føler sig mindre irriterede og stressede end deres kolleger uden grønne omgivelser (Kaplan & Kaplan 1989, Grahn 1993).

Størstedelen af Danmarks befolkning bor i byområder, heraf bor i dag 2.911.336 danskere i byområder med mindst 10.000 indbyggere svarende til ca. 55% af befolkningen¹ (Danmarks Statistik 2000a). Det betyder, at mange af os til daglig er afhængige af de muligheder, byens offentlige grønne områder giver for oplevelser af natur og grønt. Dette er i stor udstrækning tilfældet for den del af befolkningen, der bor i etagebolig. I alt bor ca. 30% af den danske befolkning i etageboliger (Danmarks Statistik 2000b). Andelen af etageboliger i de her undersøgte byområder varierer fra 28% (Hjørring) til 90% (København) af boligmassen.

Som udgangspunkt for en forvaltning, der tager hensyn til publikum, er der behov for øget viden om borgernes brug og ønsker i forhold til parker og grønne områder i byer. Dette behov gælder både i forbindelse med ændring af eksisterende rekreationsarealer og ved planlægning af nye.

Resultaterne fra den gennemførte spørgeskemaundersøgelse (jf. kapitel 2) søger derfor at give et så objektivt vejledningsgrundlag som muligt for politiske beslutninger og administrative handlinger i forbindelse med befolkningens anvendelse af byens parker og grønne områder til friluftsliv. Undersøgelsen er foretaget i seks udvalgte byområder, København, Ballerup, Ålborg, Hjørring, Århus og Randers, men resultaterne kan naturligvis også bruges til inspiration for forvaltere og beslutningstagere i andre dele af landet.

1.1.2 Mål med undersøgelsen

Undersøgelsens mål er at beskrive befolkningens, her tillige foreningers og institutioners *brug* af byens parker og grønne områder og deres *ønsker* til arealernes indhold og muligheder for aktiviteter, herunder *barrierer* for

¹ Eksklusiv Færøerne og Grønland

brug. Projektet indeholder en sammenligning af brug og præferencer hos forskellige forenings- og institutionstyper og hos forskellige befolkningsgrupper i de seks danske byområder.

Undersøgelsen behandler følgende emner:

- * *Besøgsmønstre* i relation til brugen af parker og grønne områder samt *begrænsninger/barrierer* for besøg.
- * Egenskaber ved områderne, som indbyggere i undersøgelsesområderne foretrækker, herunder præferencer med hensyn til parker og grønne områders *indhold* og *karakter* samt muligheder for *aktiviteter*.

1.2 Definitioner

Byens *parker* og *grønne områder* opfattes her som det samme og omfatter alle offentligt tilgængelige grønne arealer i eller i nærheden af byerne. Til parker og grønne områder hører bl.a. park- og haveanlæg, naturområder, moser, søer, enge, byskove, kirkegårde, fæstningsanlæg samt idrætsanlæg i det fri. Der skal være adgang til området for alle. Undersøgelsen omfatter således ikke private haver og lignende. Både det at gå igennem et grønt område og det at opholde sig der i længere tid opfattes her som *parkbesøg*.

1.3 Rapportens opbygning

I det følgende beskriver vi kort de forskellige trin i spørgeskemaundersøgelsen og præsenterer de 6 byområder, hvor skemaerne blev sendt ud. Derefter gennemgås undersøgelsens resultater, først for foreninger og institutioner og dernæst for individuelle svarpersoner - hvordan bruger de byens grønne områder, og hvilke ønsker har de til dem? Som afslutning på rapporten diskuteres resultaternes mulige konsekvenser for praksis.

2. Spørgeskemaundersøgelsen

2.1 Beskrivelse af spørgeskemaer

Undersøgelsen af de grønne områders brug og svarpersonernes ønsker til disse områder blev udført ved hjælp af spørgeskemaer med fortrinsvis lukkede spørgsmål. Det vil sige, at der ved de fleste spørgsmål var angivet en række svarmuligheder, som svarpersonen kunne vælge imellem. Der var tre typer af skemaer: et til foreninger og institutioner, et til personer under 12 år og et til personer mellem 12 og 95 år.

Bilag A er et eksempel på et af undersøgelsens spørgeskemaer. Dette skema blev sendt til udvalgte foreninger og institutioner, mens skemaer til de enkelte personer var tilpasset denne målgruppe og derfor udformet en smule anderledes. Alle de anvendte spørgeskemaer er vedlagt afhandlingen *Anvendelse og betydning af byens parker og grønne områder* (Holm 2000).

For foreninger og institutioner var spørgeskemaet stilet til institutionslederen eller foreningsformanden, som blev bedt om at lade den person, der er ansvarlig for organisationens udendørsaktiviteter besvare skemaet. Foreninger og institutioner, som benytter byens grønne områder blev bedt om at besvare alle spørgsmål i skemaet, mens ikke-brugere besvarede enkelte af spørgsmålene (se bilag A).

Hvis svarpersonerne fra 0-12 år i personundersøgelsen var for små til selv at udfylde skemaet, blev forældrene bedt om at gøre det - enten sammen med børnene eller på deres vegne.

2.2 Beskrivelse af udvælgelsesmetode og det statistiske grundlag

Undersøgelsen omhandler friluftsliv i byens grønne områder for indbyggere, foreninger og institutioner i Københavns Kommune, Ballerup Kommune, Århus by, Aalborg by, Randers by og Hjørring by.

Spørgeskemaer blev sendt til ca. 600 tilfældigt udvalgte svarpersoner i alderen 0-95 år i hvert af de 6 byområder. Det Centrale Personregister (CPR) er benyttet som grundlag for udvælgelsen. Foreninger og institutioner blev valgt tilfældigt ud fra offentlige lister og telefonbøger. Der blev i alt sendt spørgeskemaer ud til 1.915 foreninger og institutioner i de 6 byområder med en vægtning, der resulterede i ca. 500 foreninger og institutioner i hver af de fire kategorier (se Tabel 1).

Tabel 1. Fire kategorier af tilfældigt valgte foreninger og institutioner fik tilsendt spørgeskemaer. I alt fik ca. 500 i hver kategori tilsendt et skema, og 1354 besvarede skemaet.

1. Institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge. (Børn og unge)

Vuggestuer
Dagplejegrupper
Børnehaver
Fritidshjem
Byggelegepladser
Skolefritidsordninger
Fritidsklubber
Integrerede institutioner
Folkeskoler
Ungdomsskoler
Tekniske skoler
Gymnasier
HF o.l.

2. Foreninger med sigte på idræts- og friluftaktiviteter. (Idræt og friluftsliv)

Bold- og fodboldforeninger
Idræts-, gymnastik- og sportsforeninger
Blandede udeidrætsforeninger
Indeidrætsforeninger
Spejdergrupper
Kolonihaveforeninger
Blandede friluftforeninger

3. Foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed. (Kultur m.m.)

Foreninger og institutioner inden for kultur og fritid
Foreninger inden for kunst mv.
Kirkelige, politiske, humanitære foreninger mv.

4. Foreninger og institutioner med sigte på at hjælpe ældre, syge og handicappede. (Ældre, syge og handicappede)

Dag- og områdecetre
Plejhjem og -centre
Revaliderings-, forsorgs-, behandlings- og handicapinstitutioner
Foreninger for ældre, syge og handicappede

Undersøgelsens resultater kan *statistisk set* kun generaliseres til hver enkelt by. Derimod er det egentlig ikke *statistisk set* korrekt at lave generaliseringer til de seks byer sammenlagt, men resultaterne viser, at der stort set ikke er nogen forskel på de seks byer mht. besøgs mønstre og præferencer. Derfor er dele af det materiale, der præsenteres her i rapporten, flere steder generaliseret til at omfatte alle besvarelser under ét. Hvor figurer og/eller tekst indeholder sådanne generaliseringer, bør læseren dog drage mere forsigtige konklusioner.

Spørgeskemaer til *foreninger og institutioner* blev sendt ud af to omgange, i november 1995 (primært foreninger) og i februar 1996 (primært institutioner). Spørgeskemaerne til *borgerne* blev udsendt på 12 tilfældigt udvalgte dage fra december 1995 til november 1996 med mindst 2 uger og maksimum 6 uger mellem datoerne.

Table 2. Udsendelse og svar blandt byens borgere.

Byområde	København	Ballerup	Aalborg	Hjørring	Århus	Randers	Alle 6 byer under ét
Antal udsendelser	610	610	589	610	578	639	3636
Svarprocent	66,6	69,7	73,0	73,8	77,3	71,4	71,9

Analyserne er baseret på svar fra 2.614 enkeltpersoner og fra 1.354 foreninger og institutioner. Svarprocenten varierede fra 67% til 77% blandt de adspurgte enkeltpersoner afhængig af byområde, og fra 63% til 88% blandt foreninger og institutionerne afhængig af kategori. Specielt kolonihaveforeningerne og pensionistforeningerne havde en markant lav svarprocent.

Table 3. Udsendelse og svar blandt foreninger og institutioner.

Byområde	København	Ballerup	Aalborg	Hjørring	Århus	Randers	Alle 6 byer under ét
Institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge							
Antal udsendelser	144	76	64	34	114	70	502
Svarprocent	86,8	86,8	82,8	97,1	85,1	95,7	87,8
Foreninger med sigte på idræts- og friluftsskiltiviteter ekskl. kolonihaveforeninger ²							
Antal udsendelser	96	59	79	41	92	74	441
Svarprocent	71,9	84,7	77,2	68,3	73,9	73,0	74,8
Foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed							
Antal udsendelser	107	54	66	42	77	71	417
Svarprocent	53,3	68,5	57,6	81,0	72,7	62,0	63,8
Foreninger og institutioner med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede ekskl. pensionistforeninger ³							
Antal udsendelser	97	19	70	29	82	54	351
Svarprocent	85,6	63,2	74,3	65,5	85,4	79,6	78,9

² Kolonihaveforbundet udsendte selv 139 skemaer, og der blev returneret 37 til Forskningscentret for Skov & Landskab. Derfor vides ikke, hvor mange skemaer der blev udsendt til hvert af de 6 byområder.

³ Pensionisternes Samvirke udsendte selv 65 skemaer, og der blev returneret 12 til Forskningscentret For Skov & Landskab. Desværre måtte 9 af besvarelserne kasseres – hovedsageligt pga. en byangivelse, der ikke passede med projektets byer (skemaer givet videre til andre klubber?).

3. Købstæder og havnebyer

Af de 6 byområder, som undersøgelsen omfattede, var Københavns Kommune givet på forhånd, da den var med til at finansiere projektet. De øvrige 5 byområder blev udvalgt efter kriterier som forskelligt indbyggerantal, byhistorie, landskabelig beliggenhed og mulighed for sammenligning med andre nordiske parkundersøgelser.

3.1 Københavns Kommune

København har siden middelalderen været Danmarks kongesæde. Historisk set har byen fortrinsvis været en havne- og handelsby samt bispesæde med et stort antal klostre. Den ligger på et relativt fladt areal med enkelte vådområder og en del større kunstige søer og kanaler. Indbyggertallet har i dette århundrede været stigende indtil 1960. Derefter er det faldet markant indtil 1980. I dag udgør etageboliger 90% af boligmassen for kommunens 447.000 indbyggere.

3.2 Ballerup Kommune

Ballerup ligger i forlængelse af København i Frederikssund-fingern og oplevede en kraftig byudvikling i 1940-70. Kommunens byområder er dannet på basis af en række middelalderlandsbyer og nyere stationsbyer i et fladt landskab præget af små moser og søer. Kommunens indbyggertal fordobledes fra 1960 til 1970, hvorefter det faldt igen. I dag bor der 45.000 mennesker i Ballerup, og 55% af kommunens boliger er etageboliger.

3.3 Århus by

Danmarks næststørste by, Århus, er en gammel købstad og søfartsby, som endvidere har været bispesæde i over 900 år. Byen ligger ved kysten i et kuperet landskab. Dens indbyggertal er steget op gennem dette århundrede. Siden 1970 har stigningen været mindre udpræget, og der bor i dag 199.000 indbyggere i Århus. Etageboliger udgør 54% af byens boliger.

3.4 Randers by

Siden middelalderen har Randers været kendt som handels- og fiskerby. Den ligger ved Gudenåens udmunding i Randers Fjord. Indbyggertallet er næsten tredoblet de første 70 år af dette århundrede. Derefter er det faldet lidt til de 52.000 indbyggere, som bor i byen i dag. Etageboliger udgør 56% af byens boliger.

3.5 Aalborg by

Aalborg har været søfartsby fra den tidlige middelalder og er stadig kendt som havneby. Den ligger ved Limfjorden i et kuperet terræn. I dette århundrede har der været en lille stigning i indbyggertal indtil 1970. I årtiet 1970-80 oplevede Aalborg en lille nedgang i antallet af indbyggere, men siden har det været forholdsvis stabilt. I dag har Aalborg 96.000 indbyggere, og etageboliger udgør 51% af boligerne.

3.6 Hjørring by

Hjørring er en gammel købstad og bispesæde, der ligger i et kuperet landskab i Vendsyssel. Op gennem dette århundrede har byen haft et stigende indbyggertal, som i dag ligger på 26.000. 28% af byens boliger er etageboliger.

4. Foreninger og institutioners brug af byens grønne områder og ønsker til dem

4.1 Brugen af foreninger og institutioner i Danmark

De fleste danskere over 16 år er medlem af mindst een forening. Udover foreninger knyttet til erhverv eller bolig er de primært medlemmer af idrætsforeninger, foreninger med kulturelt formål, miljø- og naturbeskyttelsesforeninger og foreninger til bekæmpelse af visse sygdomme (Fridberg 1994).

Tabel 4. Andel af danskere over 16 år som er medlem af idrætsforeninger, foreninger med kulturelt formål, miljø- og naturbeskyttelsesforeninger og foreninger til bekæmpelse af visse sygdomme (Fridberg 1994).

Foreningstype	Andel af danskere over 16 år, som er medlem
Idrætsforeninger	30%
Foreninger med kulturelt formål	25%
Miljø- og naturbeskyttelsesforeninger	11%
Foreninger til bekæmpelse af visse sygdomme	10%

Vi starter tidligt med at deltage i foreningslivet. Mere end 80% af de 7-15-årige deltager i fritidsaktiviteter som sport, spejder og musikundervisning (Andersen 1995). Danske børn tilbringer også meget tid i daginstitutioner, skoler og skolefritidsordninger - op til 25.000 timer af deres liv fra fødsel til slutning af folkeskolen (Sigsgaard 1996).

Der er kun få undersøgelser af foreninger og institutioners brug af byens grønne områder og deres ønsker til dem. De fleste ser brugere som enkeltpersoner. Det har været et mål med denne spørgeskemaundersøgelse at se på brug og ønsker for såvel brugere som ikke-brugere og for både enkeltpersoner og foreninger og institutioner. Kapitlet kan derfor give en ide om, hvad der kan gøres for at bedre mulighederne for at få oplevelser i byens grønne rum blandt foreninger og institutioner.

Et centralt spørgsmål for denne rapport er således: *Hvor meget og hvordan bruger de adspurgte foreninger og institutioner byens grønne områder, og hvilke ønsker har de til dem? Hvilke eventuelle barrierer er der for anvendelsen af de grønne områder?*

4.2 Foreninger og institutioners besøg i byens grønne områder

I dette afsnit beskrives foreningers og institutioners brug af de grønne områder. Hvilke foreninger og institutioner besøger de grønne områder?

Hvilke barrierer er der for besøg? Hvor ofte kommer de forskellige foreninger og institutioner i byens grønne områder? Hvilke mønstre er der i deres transporttid, transportafstand og valg af transportmiddel, og hvor længe bliver de i de grønne områder? Sidst, men ikke mindst, hvilke aktiviteter udøver foreninger og institutioner i de grønne områder?

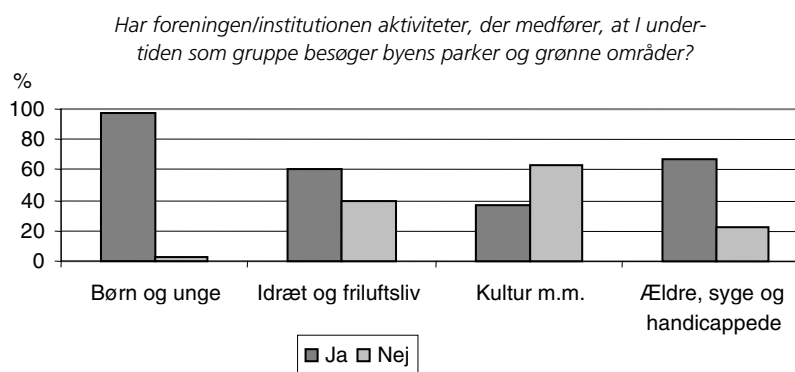
4.2.1 Brugere og ikke-brugere af grønne områder

Grønne områder har stor tiltrækningskraft på foreninger og institutioner i alle de 6 byer. Fordelingen af brugere og ikke-brugere hænger i denne undersøgelse meget sammen med, hvilken *type* forening eller institution, det drejer sig om, og mindre med, hvilken *by/kommune* de hører hjemme i.

For enkelte forenings- og institutionstyper er der dog en lille forskel, idet københavnske foreninger med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed samt idræts- og friluftsföreninger synes at bruge de grønne områder lidt mere end de jyske foreninger med samme formål. Det kan tyde på, at offentlige institutioner har nogenlunde samme besøgs mønstre i forskellige dele af landet, mens foreninger bruger grønne områder lidt forskelligt, alt efter hvor i landet de hører hjemme.

Der er et tydeligt mønster i de forskellige kategorier af foreninger og institutioners brug af parker. To tredjedele af de adspurgte angiver, at de som gruppe undertiden besøger byens parker og grønne områder. Andelen af parkbesøgende foreninger og institutioner varierer dog meget efter kategorien (se figur 1). Den gruppe, som har den største andel af parkbrugere, er institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge. Her angav næsten alle de adspurgte, at de har aktiviteter, som kræver brug af byens grønne områder. Dette gjaldt også for to tredjedele af foreninger og institutioner for ældre, syge og handicappede.

Færre idræts- og friluftsföreninger benytter de offentligt tilgængelige grønne områder til deres aktiviteter. Undersøgelsen omfattede kun parker og grønne områder, hvortil alle har adgang, og dermed ikke idrætsanlæg eller kolonihaveområder, hvortil kun medlemmer har adgang. Sandsynligvis har en stor del af disse foreninger deres egne områder til brug for idræt og friluftsföre-

Figur 1. Andelen af foreninger og institutioner, der undertiden som gruppe besøger byens parker og grønne områder.

liv. Mere end halvdelen af foreningerne med kulturelt eller ideologisk formål angiver, at de *ikke* benytter byens grønne områder til deres aktiviteter, og mange af dem finder heller ikke noget behov herfor.

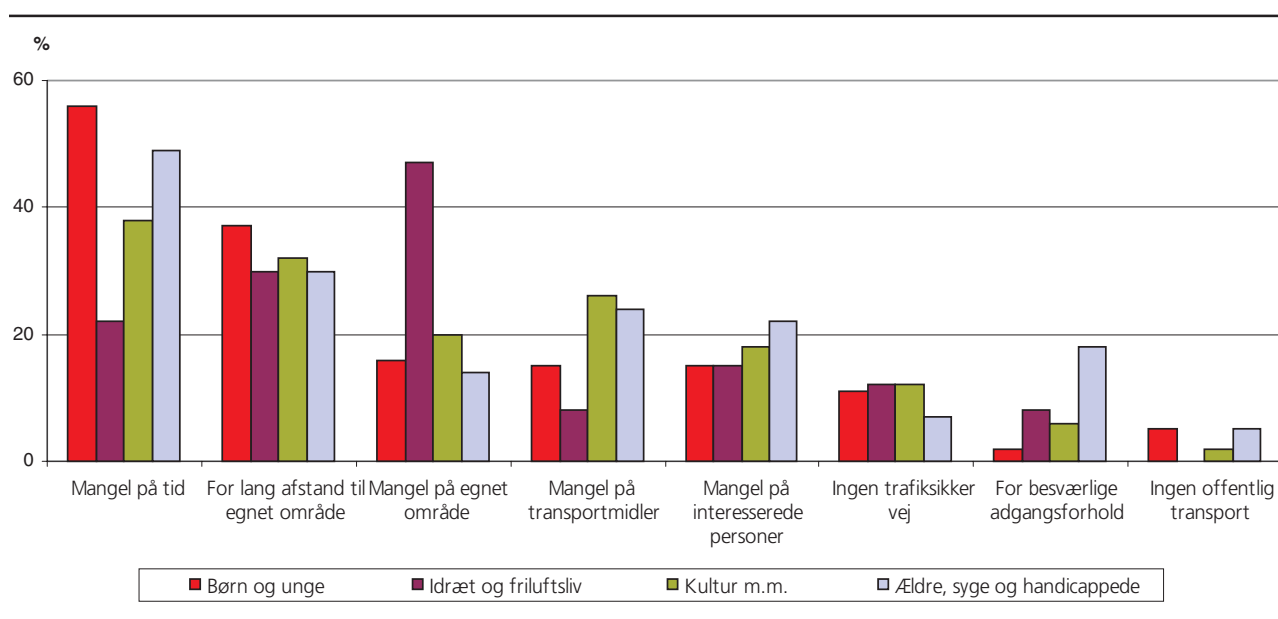
4.2.2 For stor afstand og manglende tid

Nogle foreninger og institutioner føler ikke, at de har nok udendørsaktiviteter, mens andre ikke benytter parkerne overhovedet, selvom de gerne vil. Begge disse grupper blev spurgt om mulige grunde til den manglende behovsopfyldelse. De mest markante årsager er mangel på tid og for stor afstand til et egnet område.

Det skal understreges, at spørgeskemaer til institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge er udfyldt af lederen eller en anden ansat og dermed ikke af børnene selv. Det er sandsynligvis også primært de voksne, som styrer, hvilke områder der bliver benyttet, så deres opfattelse af, hvad der fungerer som barrierer for besøg i grønne områder, har nok i praksis betydning for, om en park bliver benyttet.

Næsten en tiendedel af foreninger og institutioner med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede angiver, at de gerne vil besøge byens parker og grønne områder, men at de mangler mulighed herfor. Det gælder især de adspurgte plejehjem, dagcentre m.m., hvor 17 ud af 27 føler, de mangler muligheden for parkbesøg.

Figur 2 illustrerer, at manglende tid især er et problem for institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge, foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed og foreninger og institutioner med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede. Anderledes er det fat med idræts- og friluftsföreninger. Næsten halvdelen af dem angiver mangel på egnet område i eller ved byen som barriere for brug af offentlige grønne områder i byerne.

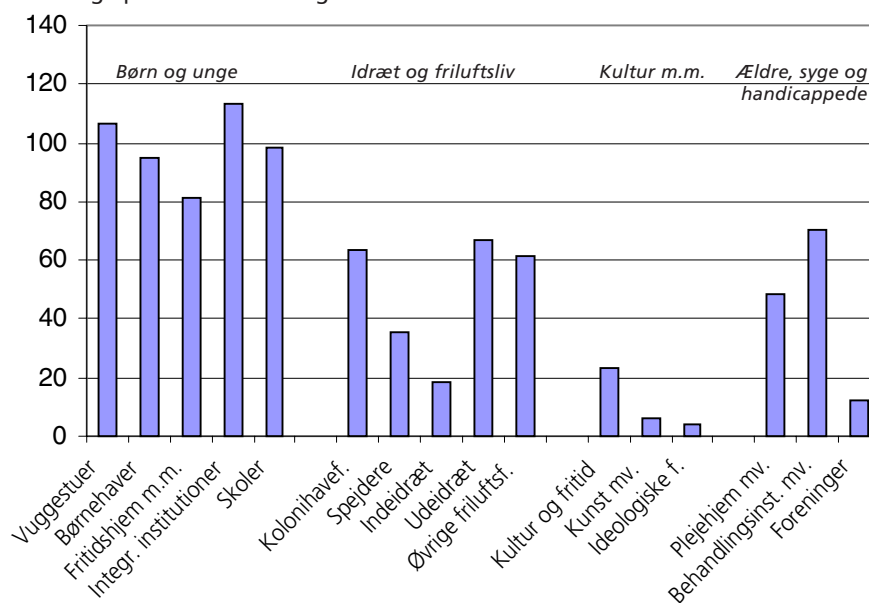

Figur 2. Forskellige barrierer for de adspurgte foreninger og institutioners brug af byens parker og grønne områder. Hver organisation havde mulighed for at angive mere end en grund til begrænset benyttelse. Derfor overstiger summen 100%.

4.2.3 Et populært udflugtsmål

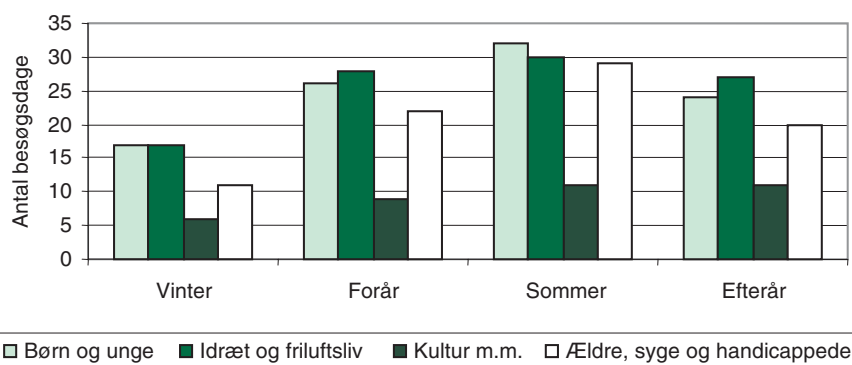
Besøgshyppigheden for de adspurgte foreninger og institutioner varierer både mellem og inden for kategorierne. Blandt de 1354 foreninger og institutioner, som deltog i undersøgelsen, er børneinstitutioner og skoler blandt topscorerne med ca. 100 parkbesøg om året i gennemsnit. Færrest besøg har foreninger og institutioner med sigte på kunst og ideologisk virksomhed. De kommer i gennemsnit ca. 5 gange årligt i de grønne områder.

Antal dage pr. å inkl. ikke-brugere

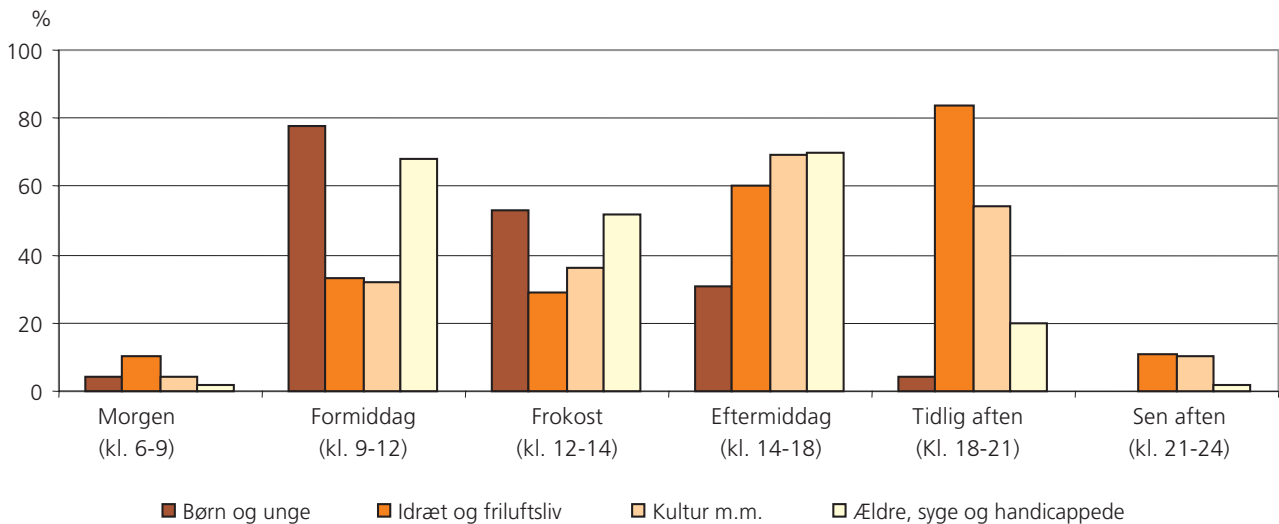

Figur 3. Det gennemsnitlige antal besøgsdage per år for forskellige foreninger og institutioner (ikke-brugere er sat til 0 besøgsdage ved beregningen af gennemsnittet). Bemærk, at tallene for kolonihaver er statistisk usikre, på grund af en meget lav svarprocent inden for denne kategori.

Foreninger og institutionernes besøgshyppighed hænger sammen med årstiden. Ikke overraskende illustrerer figur 4, at alle fire typer af foreninger og institutioner besøger de grønne områder mest om sommeren og mindst om vinteren.

Figur 4. Antal besøg fordelt på årstider for foreninger og institutioner.

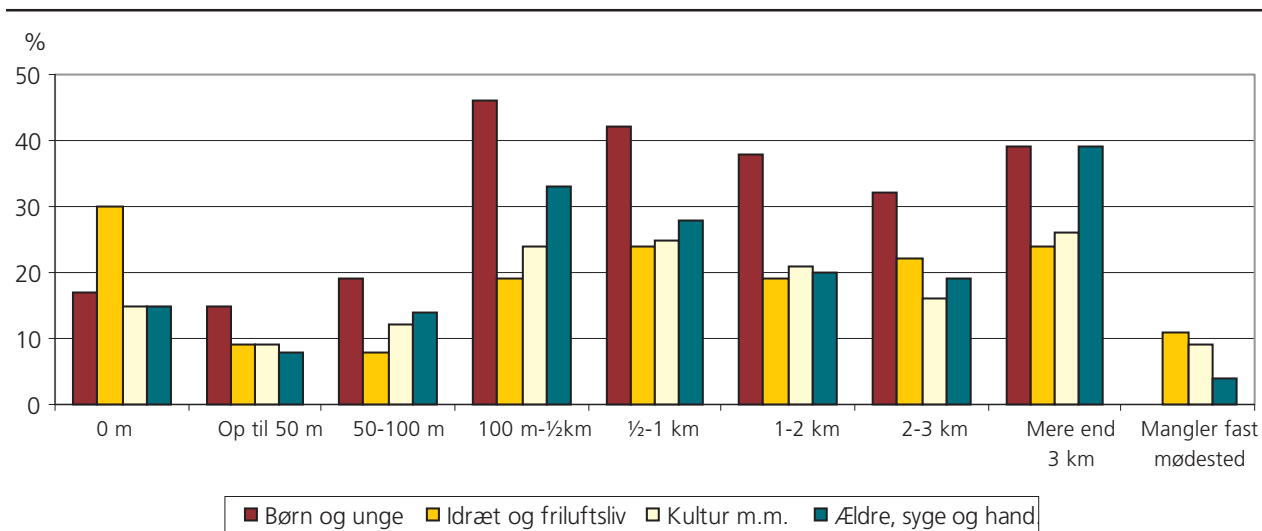
Figur 5. Tidspunkt på dagen, hvor de forskellige foreninger og institutioner besøger byens grønne områder. Det var muligt at sætte mere end et kryds, så summen af procenter for de enkelte organisationstyper kan give mere end 100.

Der er forskel på, hvornår på dagen besøgene i byens parker og grønne områder finder sted, jævnfør figur 5. Børneinstitutioner og skoler har generelt deres besøg først på dagen, mens foreninger og institutioner for ældre, syge og handicappede kommer både formiddage og eftermiddage. Inden for idræt og friluftsliv samt kultur mv. ligger besøgene mest sidst på dagen.

4.2.4 Turen til det grønne område

Mønstre i de deltagende foreninger og institutioners transport til byens grønne områder kan beskrives både med hensyn til *afstand* til området fra det faste mødested (for eksempel institution eller klublokale), det *transportmiddel* de bruger, og hvor lang *tid* de bruger på transporten. Desværre er det ikke muligt ud fra denne undersøgelse at sige noget om, hvor stor en del af parkbesøgene der kræver en given transportafstand og -tid, samt hvor ofte foreninger og institutioner benytter et givet transportmiddel, men resultaterne giver alligevel et godt indblik i foreninger og institutioners villighed og evne til at nå frem til byens grønne områder. Det kan være normalt for en given forening eller institution at besøge parker, som ligger i forskellig afstand til mødestedet, for eksempel inden for 50-100 m eller mere end 3 km væk. Afhængig af afstanden er det sandsynligt, at de anvender forskellige transportmidler til rejsen hen til det grønne område, og at transporttiden ændres. Derfor var det muligt at sætte kryds ved flere valgmuligheder i spørgeskemaet.

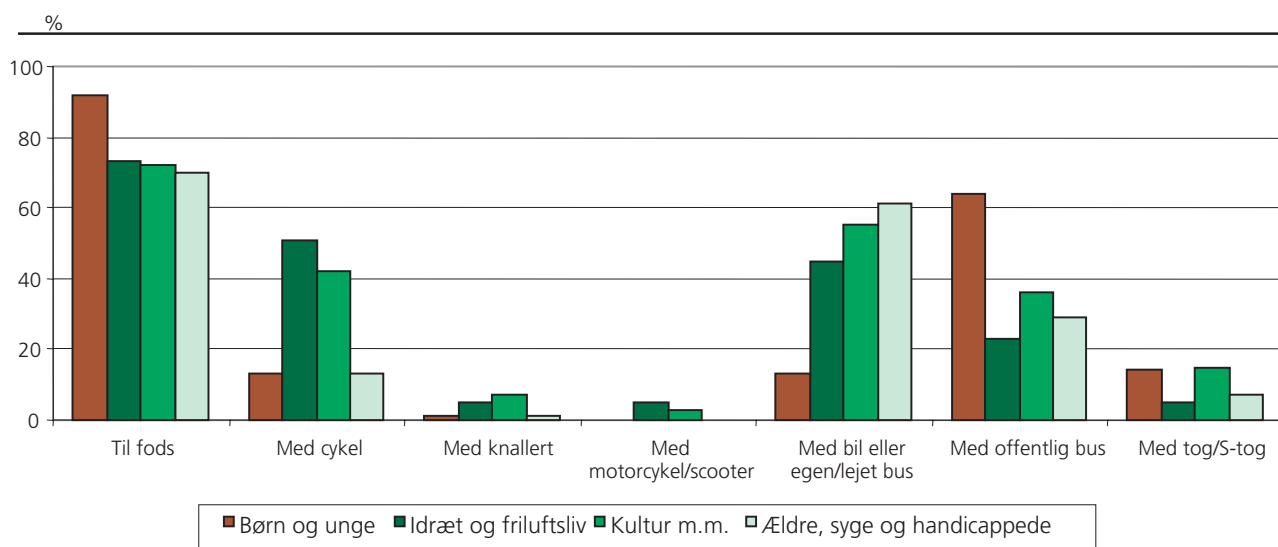
En større andel af institutioner for børn og unge og foreninger og institutioner for ældre, syge og handicappede besøger i større udstrækning grønne områder, der ligger mere end 3 km borte, end det er tilfældet for de andre kategorier af foreninger og institutioner. En stor del af institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge tilbagelægger mange forskellige afstande til grønne områder, de plejer at besøge. Det tyder på, at disse institutioner veksler mellem forskellige områder, hvilket sandsynligvis hænger sammen med det store antal årlige besøg og et behov for afveksling i de daglige rutiner.

Figur 6. Afstand fra fast mødested til park eller grønt område, som foreninger og institutioner plejer at besøge. Det var muligt at angive mere end en afstand, derfor kan summen af procenter for de enkelte kategorier af foreninger og institutioner give mere end 100.

Foreningerne med sigte på idræts- og friluftsliv har en særlig stor del af deres besøgsområder lige ved det faste mødested. Det kan hænge sammen med tilstedeværelse af omklædningsfaciliteter i forbindelse med areaerne.

For mange foreninger og institutioner kræver det en vis indsats at komme på besøg i byens parker og grønne områder. Mindst halvdelen af parkbrugerne i de adspurgte foreninger og institutioner går normalt til det grønne område. Det gælder især institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge, som desuden bruger offentlige busser meget. Cykler og offentlige busser er meget brugt blandt medlemmer af friluftsföreninger, mens kunstforeninger samt foreninger og institutioner for ældre, syge og handicappede ofte benytter egen bil eller lejede busser. De øvrige foreninger og institutioner er lidt

Figur 7. Foreninger og institutioners brug af forskellige transportmidler for at komme frem til byens grønne områder. Det var muligt at angive mere end en form for transportmiddel, derfor kan summen af procenter for de enkelte kategorier af foreninger og institutioner give mere end 100.

mere varierede i deres brug af transportmiddel. De forskellige foreninger og institutioners brug af transportmidler fremgår af figur 7.

Især institutioner og foreninger for ældre, syge og handicappede bruger en del tid på selve turen ud til besøgsstedet - typisk *en halv times tid*. Denne gruppe har som nævnt også en tendens til at tilbagelægge længere strækninger til deres besøgsmaal.

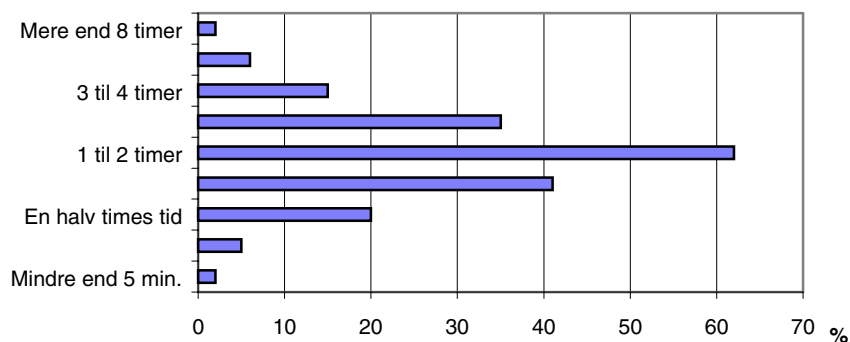
Tabel 5. Tidsforbrug blandt foreninger og institutioner på transport til de grønne områder. Det var muligt at angive mere end et svar, derfor kan summen overstige 100%.

	Børn og unge %	Ildræt og friluftsliv %	Kultur m.m. %	Ældre, syge og handicap. %
Mindre end 2 min.	15	29	16	13
2 til 5 min.	15	21	14	8
5 til 10 min.	26	24	25	27
Et kvarters tid	50	34	36	38
En halv times tid	63	26	36	51
Tre kvarter til en time	33	13	23	26
1½ times tid	6	2	5	6
Mere end 1½ time	2	2	1	4

4.2.5 En til tre timer i det grønne

De fleste foreningers og institutioners besøg *plejer* at vare 1-2 timer, men besøg på en times tid eller 2-3 timer forekommer også ganske hyppigt. Idræts- og friluftsföreninger samt foreninger inden for kultur mv. anvender i gennemsnit godt 2 timer på selve besøgene. Det vil sige, at når foreninger med sigte på kultur mv. opholder sig i de grønne områder, er de der forholdsvis længe. Det er interessant, fordi det er den type foreninger, som har den mindste andel af parkbrugere.

Definitionen af parkbesøg inkluderede også det at gå gennem et grønt område. Alligevel angav mindre end 2% af foreninger og institutionerne, at de plejer at have besøg på mindre end 5 min. og kun omkring 5% bruger et kvarters tid i det grønne område. Det tyder på, at det grønne område ofte er målet for dagens tur og ikke blot et areal foreninger og institutionerne går igennem på vej til et andet sted.

Figur 8. Illustration af, hvor længe de deltagende foreninger og institutioners besøg i byens grønne områder plejer at vare. I spørgeskemaet var det muligt at sætte kryds ved flere besøgs længder. Det kan være normalt for en given forening eller institution at have parkbesøg af forskellig længde, for eksempel besøg på et kvarter, 1-2 timer og 3-4 timer. Derfor giver procenttallene mere end 100 tilsammen.

4.3 Foreningers og institutioners aktiviteter og oplevelser i byens grønne områder

4.3.1 Natur i byen

Selv om de deltagende foreninger og institutioner har vidt forskellige formål og medlemmer, er der alligevel visse fællestræk ved deres aktiviteter og oplevelser, når de besøger byens grønne områder. De bruger alle parkerne primært til ikke-specialiserede aktiviteter, det vil sige, aktiviteter, som ikke kræver specielle faciliteter. Alle kategorier har hyppige aktiviteter og oplevelser, som er knyttet til naturen (se tabel 6). Det gælder for eksempel om at *opleve årstidernes vekslen* og om at *opleve naturen*. Det understreger de grønne områders funktion som *stedet*, hvor naturen opleves.

Tabel 6. Foreningers og institutioners brug af de grønne områder inden for de sidste 12 måneder. Nr. 1 er den aktivitet eller oplevelse flest foreninger eller institutioner i en af de fire kategorier har benyttet et grønt område til inden for de sidste 12 måneder.

Top 5	Børn og unge	Idræt og friluftsliv	Kultur m.m.	Ældre, syge og handicappede
1.	Opleve naturen 98%	Opleve naturen 87%	Få frisk luft 84 84%	Gå ture 99% 99%
2.	Opleve årstidernes vekslen 97%	Få frisk luft 86%	Være i det fri med familie/venner 84%	Opleve naturen 98%
3.	Gå ture 97%	Være i det fri med 84%	Blive i bedre familie/venner 81%	Få frisk luft humør 96%
4.	Være omgivet af træer og buske 97%	Opleve årstidernes vekslen 84%	Gå ture 81%	Være omgivet af træer og buske 96%
5.	Lege med sne 96%	Blive i bedre humør 83%	Opleve naturen 79%	Opleve årstidernes vekslen 94%

4.4 Egenskaber som foreninger og institutioner foretrækker i byens grønne områder

Dette afsnit beskriver foreningers og institutioners ønsker til de grønne områder. Hvad skal der være i byens grønne områder? Hvilke egenskaber foretrækker foreninger og institutioner ved de grønne områder? Hvad skal de indeholde, og hvordan skal de se ud? Hvilke typer af oplevelser og aktiviteter vil foreninger og institutioner gerne have mulighed for at få og udøve i de grønne områder? Er der mon en sammenhæng mellem ønsker til indhold i parker og de aktiviteter og sanseoplevelser, foreninger og institutioner gerne vil have mulighed for at nyde og få der?

4.4.1 Forskelle på brugere og ikke-brugere

Foreninger og institutioner, som gerne vil besøge byens grønne områder, men som ikke har muligheden for det på nuværende tidspunkt, er poten-

tielle brugere. I denne undersøgelse er de potentielle brugere især fundet blandt foreninger og institutioner for ældre, syge og handicappede. Foreningerne og institutionerne blev i undersøgelsen bedt om at vurdere, hvor vigtig forskellige egenskaber ved grønne områder er for dem (se tabel 7).

Det fremgår tydeligt, at de potentielle brugere og til dels også brugere, der føler, de har et utilstrækkeligt omfang af udendørsaktiviteter, vægter lidt andre ønsker højere end de foreninger og institutioner, som bruger arealerne i øjeblikket og finder omfanget af udendørsaktiviteter tilstrækkeligt. Det handler om faciliteter som *toiletter*, *siddepladser* og *borde* samt om egenskaber som *områder med læ*, *områder med fred og ro* og *steder, hvor flere mennesker kan samles*. Det skal dog bemærkes, at svarene fra kategorien 'Børn og unge' i stor udstrækning påvirker 'Top10'-listerne blandt brugerne, da næsten alle i denne kategori bruger byens grønne områder.

Tabel 7. 'Top 10' for indhold i parker og grønne områder opgjort på brugere med og uden et tilstrækkeligt omfang af udendørsaktiviteter samt ikke-brugere, der mangler mulighed for at bruge byens grønne områder.

Brugere med tilstrækkeligt omfang af udendørsaktiviteter <i>n=640</i>	Brugere med et utilstrækkeligt omfang af udendørsaktiviteter <i>n=279</i>	Ikke-brugere, der mangler mulighed for at besøge byens grønne områder <i>n=56</i>
1. Områder som tåler at man leger i dem	1. Områder som tåler at man leger i dem	1. Intet affald
2. Områder med naturligt plante- og dyreliv	2. Områder med naturligt plante- og dyreliv	2. Toilet
3. Fugle	3. Store træer	3. Siddepladser
4. Intet affald	4. Fugle	4. Områder med lavt græs
5. Store træer	5. Toilet	5. Steder hvor flere mennesker kan samles
6. Mindre træer og buske	6. Intet affald	6. Fugle
7. Regnorme og snegle, biller og sommerfugle	7. Regnorme og snegle, biller og sommerfugle	7. Områder med fred og ro
8. Bevoksning der må leges i	8. Mindre træer og buske	8. Områder med læ
9. Områder med lavt græs	9. Områder med lavt græs plante- og dyreliv	9. Områder med naturligt plante- og dyreliv
10. Pattedyr som egerne og pindsvin	10. Pattedyr som egerne og pindsvin	10. Borde

4.4.2 Fire typer af grønne områder

Undersøgelsen resulterede i opstilling af fire typer af parker: Det formelle haveanlæg, Det store fredelige naturprægede område, Den robuste legepark og Den idrætsprægede park. De fire typer fremkom ved at finde mønstre i foreninger og institutioners vurdering af forskelligt indhold i de grønne om-

Figur 9. De 4 parktyper, som fremkom på baggrund af mønstre i foreninger og institutioners vurdering af forskelligt indhold i de grønne områder.

Det formelle anlæg

Havemiljø
Det fine anlæg
Salg af mad og drikke
Socialt liv

Det store fredelige naturprægede område

Områder uden bymæssig påvirkning
Dyr, planter, og forskellige biotoper
Områder hvor man kan være alene

Den robuste legepark

Uformelle legeområder
Områder med legeredskaber

Den idrætsprægede park

Arealer til boldspil/atletik
Specielle sportsanlæg

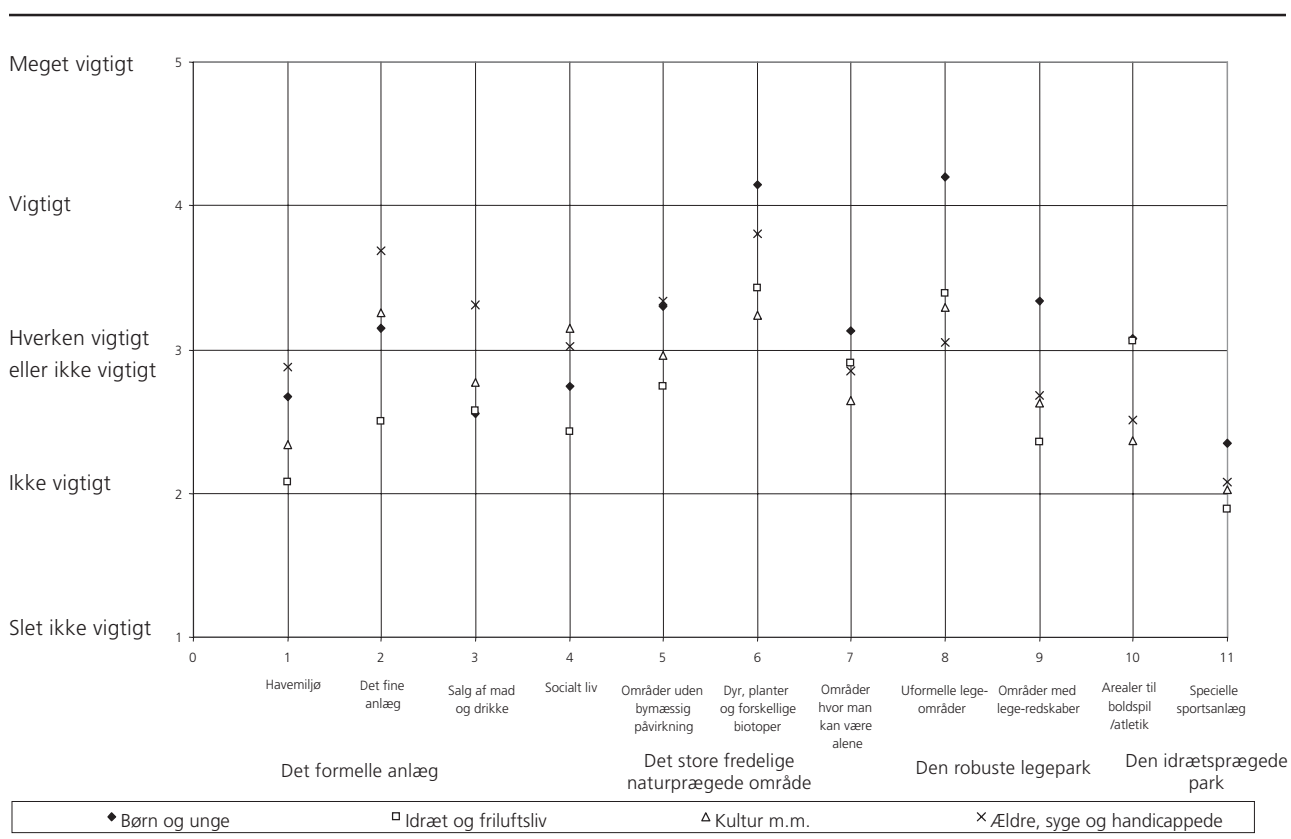
råder. I praksis benyttes en statistisk metode, clusteranalyse⁴, der bruges til at finde strukturer i komplekse grunddata, som dem vi her har at gøre med.

⁴ I clusteranalysen grupperes variablerne efter deres værdier. Det vil i dette tilfælde sige andelen af slet ikke vigtigt, ikke vigtigt, hverken vigtigt eller ikke vigtigt, vigtigt og meget vigtigt. Dermed kan et cluster (en parktype) godt være udtryk for en gruppe af variabler, der vurderes lavt. Imidlertid er det matematisk ukorrekt at bruge rangordnede værdier til clusteranalyser, der principielt kræver metriske værdier. Derfor bør de fundne clustre tolkes med lidt forsigtighed.

De fire parktyper omfatter størstedelen af de egenskaber ved grønne områder, som svarpersonerne kunne vælge imellem. Enkelte eksempler falder dog helt uden for de fire typer. Det gælder for eksempel *Intet affald*, som er lige vigtigt for alle foreninger og institutioner samt enkelte andre egenskaber, som ikke bliver anset for vigtige af foreningerne og institutionerne.

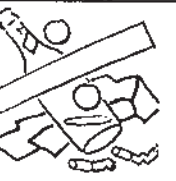
Ingen trafikstøj er vigtig både for foreninger og institutioner, som tiltrækkes af *Det formelle haveanlæg*, og dem, der foretrækker *Det store fredelige naturprægede område*. Det kan skyldes at muligheden for at få fred og ro er et overordnet behov, som mange byboere har.

Det formelle anlæg er karakteriseret ved at være en fin havelignende park med mange mennesker og servicefaciliteter som restauranter og kiosker. *Det store fredelige naturprægede område* er arealer uden synlige spor af bymiljø. Det indeholder områder, som kan være levesteder for planter og dyr samt arealer, hvor det er muligt at være alene. *Den robuste legepark* er en brugspark præget af muligheden for at klatre i træer og lege frit samt af

Figur 10. Den gennemsnitlige⁵ vigtighed af de fire parktyper for de forskellige typer af foreninger og institutioner. Der kan ses en tydelig sammenhæng mellem forenings- og institutionstyper og vurderingen af parktyper, mens der ikke er fundet nogen sammenhæng i relation til foreningernes og institutionernes geografiske tilhørsforhold og vurdering af de fire parktyper.

⁵ Egentlig er det matematisk ukorrekt at beregne gennemsnitsværdi af vigtighed (slet ikke vigtigt til meget vigtigt), da de er rangordnede og ikke metriske. Derfor bør gennemsnitsværdierne tolkes med forsigtighed.

Top 5	Vuggestuer	Børnehaver	Intgr. inst. hjem	SFO/fritids-	Folkeskoler	Spejdere
1.	Tåler leg	Tåler leg	Tåler leg	Tåler leg	Tåler leg	Tåler leg
2.	Må leges i	Må leges i	Må leges i	Må leges i	Plante- og dyreliv	Må leges i
3.	Plante- og dyreliv	Klatretræer	Klatretræer	Plante- og dyreliv	Regnorme	Fugle
4.	Regnorme	Regnorme	Fugle	Store træer	Fugle	Søer, åer & grøfter
5.	Fugle	Fugle	regnorme	Klatretræer	Må leges i	Intet affald

Figur 11. "Top 5" for indholdet i parker og grønne områder. Nogle af egenskaberne er forkortet lidt i forhold til spørgeskemaet. Den fulde ordlyd for de længere udsagn er: Områder, som tåler, at man leger i dem; Bevoksning, der må leges i; Områder med naturligt plante- og dyreliv; Regnorme og snegle, biller og sommerfugle; Søer, åer og grøfter.

mere formelle funktioner som legepladser, søpebassiner og specielle områder for hunde. Den idrætsprægede park indeholder omklædningsrum og anlæg til forskellige idrætsgrene som boldspil, atletik og cykelcross.

Undersøgelsen viser tydelig forskel på, hvor vigtige de forskellige karaktertræk blev vurderet af de forskellige forenings- og institutionstyper, mens der kun var mindre forskelle mellem de undersøgte byområder.

Det formelle haveanlæg er generelt vigtigere for foreninger og institutioner med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede end for de øvrige typer af foreninger og institutioner. *Det store fredelige naturprægede område* bliver generelt mest værdsat af institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge og af foreninger og institutioner med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede. *Den robuste legepark* er ikke overraskende vigtigst for institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge.

Generelt bliver *Den idrætsprægede park* ikke værdsat så højt, og det er bemærkelsesværdigt, at foreninger med sigte på idræts- og friluftaktiviteter er dem, der sætter karaktertrækket *Specielle sportsanlæg* lavest. Forklaringen er nok, at de mere specielle sportsanlæg findes i idrætsforeningernes egne anlæg, og de besøger byens offentlige parker og grønne områder med henblik på andre aktiviteter, hvor brugen af specielle sportsanlæg ikke er nødvendig eller relevant.

4.4.3 Robuste områder - ikke legeredskaber

Blandt børneinstitutioner, skoler og spejdergrupper er der bred enighed om, hvad byens grønne områder skal indeholde. Det vigtigste for disse grupper er *Områder, som tåler at man leger i dem og Bevoksning, der må leges i*, jævnfør "Top 5" i figur 11 på forrige side.

Generelt er faciliteter, som for eksempel sandkasser, rutschebaner, gynger og indhegnede småbørnslegepladser, knapt så efterspurgt hos såvel børneinstitutioner som skoler og spejdergrupper. De børneinstitutioner, der deltog i undersøgelsen, efterspørger i langt højere grad naturprægede områder som tåler leg end områder med legeredskaber. Det, de ønsker, er bevoksninger, der må leges i, klatretræer og områder med et varieret dyre- og planteliv i eller omkring søer, skov, krat eller lignende. Dette gælder, uanset om institutionerne har deres eget udeområde eller ej.

4.4.4 Mulighed for sanseoplevelser i tilknytning til grønne områder

Hvad vil foreningerne og institutionerne så gerne have mulighed for at lave, når de er i parkerne? Ved at finde mønstre⁶ i foreningers og institutioners *ønsker* til aktivitetsmuligheder, blev der opstillet otte typer af aktiviteter (se figur 12 på næste side).

De otte typer omfatter størstedelen af de muligheder for aktiviteter, svarpersonerne kunne vælge imellem, men enkelte muligheder falder dog helt uden for kategoriseringen. Det gælder blandt andet det at *Studere skulpturer/monumenter*, som blev vurderet ret lavt, og det at *Være i det fri med familie/venner* og *Møde andre mennesker*, som blev vurderet mellem "hverken vigtigt eller ikke vigtigt" og "vigtigt".

⁶ Igen benyttedes den statistiske metode, clusteranalyse, der bruges til at finde strukturer i komplekse grunddata, som dem vi har at gøre med her.

Figur 12. De 8 typer af oplevelsesmuligheder og aktiviteter som fremkom på baggrund af mønstre i foreninger og institutioners vurdering af vigtigheden af forskellige muligheder og aktiviteter i byens grønne områder.

Opleve natur og grønt indeholder blandt andet almindelige parkaktiviteter som at gå en tur og at fodre fugle, men også at plukke grene og blomster og iagttage dyr og planter. Endvidere er det sansemæssige aspekt i højsædet i denne kategori, idet fornemmelse af årstidernes skiften og det at mærke vejret og at se og lugte blomster er inkluderet i aktivitetstypen.

Legeaktiviteter indebærer både brug af legepladser med gynger, klatrestativer og lignende og mere spontan leg, som ikke er så afhængig af opstillet udstyr. Det kan for eksempel være leg med vand, sten eller grene eller det at tage en bade-, ski- eller kælketur.

Afslapning i fredelige omgivelser omfatter ønsket om at kunne være alene, have fred og ro til at tænke og at nyde solen.

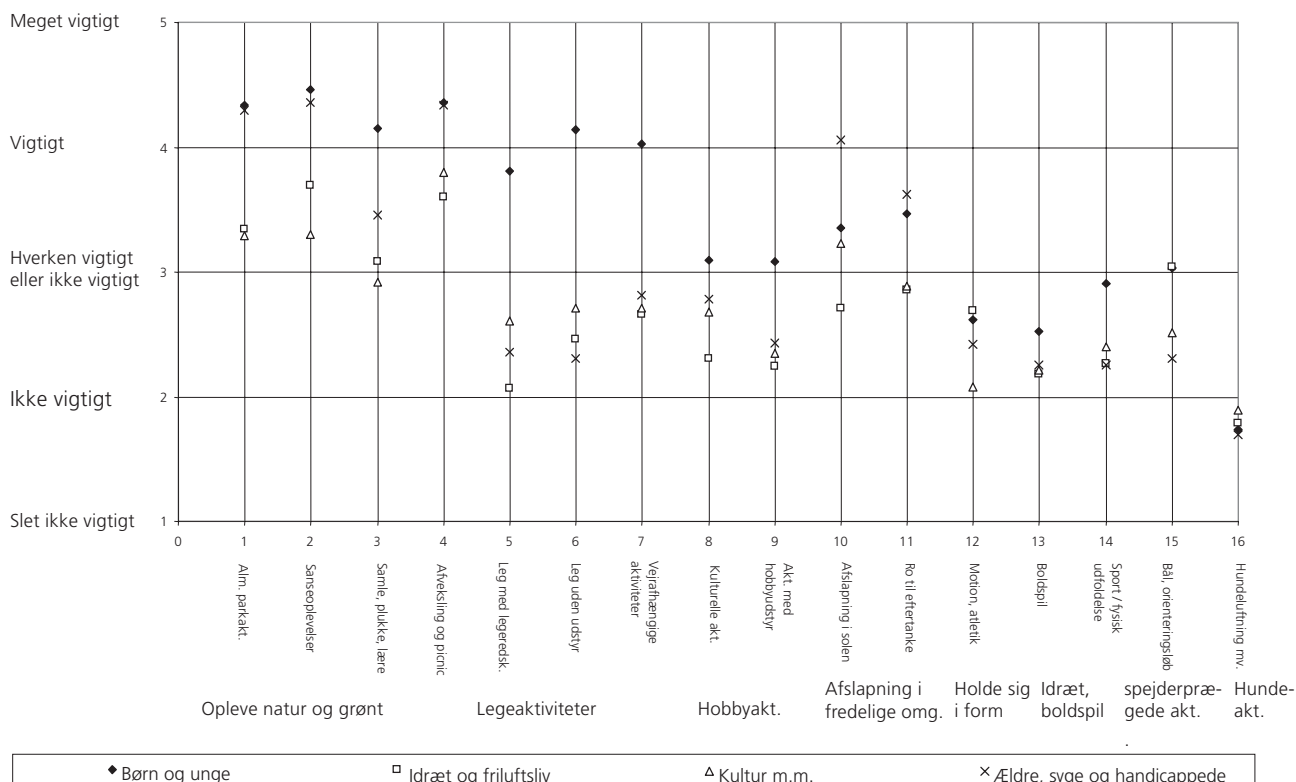
Hobbyaktiviteter er for eksempel at male, fotografere eller at læse, men det kan også være hobbyer som model- og drageflyvning.

”Holde sig i form”- aktiviteter er atletik, motion samt forskellige former for træning med fokus på at være i form som f.eks. aerobics og styrketræning. *Idrætsaktiviteter* er derimod mere relateret til boldspil og sportslige aktiviteter, som rundbold, lege med frisbee og ridning.

Spejderprægede aktiviteter omfatter her orienteringsløb, det at lave bål og grille samt aktiviteter med henblik på at overleve i det fri.

Aktiviteter med hund inkluderer hundetræning og -luftning samt det at lege med hund.

Hvis man ser på sammenhænge mellem kategorier af foreninger og institutioner og de aktiviteter, der foretrækkes i de grønne områder, tegner der sig et mere komplekst mønster, jævnfør figur 13. Blandt de deltagende foreninger og institutioner, blev mulighed for *Oplevelser af natur og grønt* generelt betragtet som vigtige af alle hovedgrupper, men især af institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge og af foreninger og institutioner med

Figur 13. Aktivitetstypers gennemsnitlige⁷ grad af vigtighed for foreninger og institutioner. Der er tydelig forskel på, hvor vigtige de forskellige typer af aktiviteter er for foreninger og institutioner.

⁷ Se note 5.

sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede. *Legeaktiviteter* var ikke overraskende mest vigtige for institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge. *Afslapning i fredelige omgivelser* blev især værdsat af foreninger og institutioner med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede, men også i nogen udstrækning af institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge. *Hobbyaktiviteter, holde sig i form-aktiviteter, idrætsaktiviteter og spejderprægede aktiviteter* blev generelt vurderet som hverken vigtigt eller ikke vigtigt til ikke vigtigt, mens *aktiviteter med hund* blev vurderet til mellem ikke vigtigt og slet ikke vigtigt.

4.4.5 Børn og unge vil opleve naturen

Hvis man zoomer ind på de foreninger og institutioner, hvor børn og unge er den primære målgruppe, viser det sig, at især de *oplevelses- og sansemæssige* muligheder præger ønskesedlen. De efterspørger for eksempel *at opleve naturen, opleve årstidernes vekslen, få frisk luft, føle vejret, lytte til vinden i træer og buske, høre rislen af vand og se/lugte til blomster*. Disse sanseoplevelser er blandt de ti vigtigste for stort set alle de adspurgte vuggestuer, børnehaver, integrerede institutioner, skolefritidsordninger/fritidshjem, folkeskoler og spejdergrupper.

Tabel 8 illustrerer "Top 5" for disse foreningers og institutioners ønsker til mulige *aktiviteter*. Vuggestuerne har *gå ture* som første prioritet, mens aktivitetsprægede ønsker er nede på en tredjeplads hos de andre foreninger og institutioner.

Kun få af oplevelsesmulighederne og aktiviteterne på "Top 5" for institutioner og foreninger med pædagogisk sigte for børn og unge er faktisk decidede aktiviteter. Nogle af disse er tilmed grænsetilfælde, for eksempel kan det at *gå på opdagelse og lege med sne* i nogle tilfælde godt regnes for oplevelses- eller sansemuligheder. *Gå på opdagelse* er blandt "Top 10" for vuggestuer, børnehaver, integrerede institutioner med videre.

Top 5	Vuggestuer	Børnehaver	Intgrerede institutioner	SFO/fritidshjem	Folkeskoler	Spejdere
1.	Gå ture	Opleve årstidernes	Opleve naturen	Opleve naturen	Opleve naturen	Opleve naturen
2.	Opleve naturen	Opleve naturen	Opleve årstidernes vekslen	Opleve årstidernes vekslen	Opleve årstidernes vekslen	Opleve årstidernes vekslen
3.	Opleve årstidernes	Få frisk luft	Gå på opdagelse	Lege med sne	Lære om naturen	Lave bål/grille
4.	Føle vejret, (vind, temperatur)	Være omgivet af træer og buske	Føle vejret, (vind, temperatur)	Få frisk luft	Studere planter og dyr	Få frisk luft
5.	Få frisk luft	Føle vejret (vind, temperatur)	Få frisk luft	Være i store, åbne grønne områder	Føle vejret (vind, temperatur)	Føle vejret (vind, temperatur)

Tabel 8. "Top 5" for oplevelses- og aktivitetsmuligheder blandt vuggestuer, børnehaver, integrerede institutioner, skolefritidsordninger/fritidshjem, folkeskoler og spejdergrupper. Det er andelen af "meget vigtigt", der er benyttet til at finde rækkefølgen på "Top 5".

Ønsket om at *bygge huler* er tilsyneladende stærkest i børnehaver. De har i gennemsnit prioriteret denne aktivitet som nummer seks, mens den ikke findes blandt de ti vigtigste eksempler hos de andre foreninger og institutioner. *Lege med pinde, sten og blade* er blandt "Top 10" hos vuggestuer og børnehaver, mens de lidt ældre børn og unge i skolefritidsordninger, fritidshjem, fritidsklubber og integrerede institutioner foretrækker at *lege med sne*. Bortset fra at *løbe orienteringsløb* er *lege med sne* den eneste fysiske aktivitet blandt ønskerne på skolernes "Top 10".

Skolerne skiller sig ud fra flere af de andre foreninger og institutioner for børn og unge ved at have mere studieorienterede ønsker for eksempel *lære om naturen* og *studere planter og dyr*. Spejderne har *lære om naturen* på ottepladsen, og de er samtidig de eneste, der har *lave bål/grille* blandt de ti vigtigste ønsker.

4.4.6 Sammenhæng mellem ønsker til grønne områders indhold og til mulige aktiviteter

Undersøgelsens resultater tyder på, at der er en sammenhæng⁸ mellem hvilke oplevelses- og aktivitetsmuligheder, de adspurgte fandt vigtige, og det indhold de ønsker i byens grønne områder. *Det formelle anlæg* synes i nogen grad at tilgodese afslapning i fredelige omgivelser. *Det store fredelige naturprægede område* kobles især til sanseoplevelser i tilknytning til grønne omgivelser, afslapning i fredelige omgivelser, leg og hobbyaktiviteter. *Den robuste legepark* henvender sig især til brugere, der gerne vil lege, udøve hobbyaktiviteter og have sanseoplevelser i tilknytning til grønne omgivelser, mens *Den idrætsprægede park* især tilgodeser sportsaktiviteter mv., herunder boldspil og til dels hobbyaktiviteter. *Det formelle haveanlæg* var den eneste type af grønne områder, hvor der ikke blev fundet en stærk sammenhæng med bestemte oplevelses- eller aktivitetsønsker.

I denne undersøgelse synes byens grønne områder ikke at have et tilfredsstillende indhold til *spejderprægede aktiviteter*. Ikke overraskende synes det store fredelige naturprægede område at opfylde disse brugeres behov bedst, men der er ikke fundet nogen tæt sammenhæng mellem aktivitetstype og indhold af området. Disse brugere har muligvis brug for områder med mere "ødemærkspræg" end byens parker og grønne områder kan tilbyde og søger måske derfor oftere ud af byen.

Hundeaktiviteter synes i endnu mindre grad at være knyttet til en bestemt områdetype. En mulig forklaring kan være, at de få foreninger og institutioner, som udøver hundeaktiviteter, ikke er afhængige af et bestemt indhold i det grønne område. De har ikke i denne undersøgelse givet udtryk for at foretrække et bestemt indhold i de grønne områder.

⁸ Sammenhænge er fundet ved en analyse af korrelationen mellem de fire typer af grønne områder (jf. figur 9) og de otte typer af aktiviteter (jf. figur 12). Analysen kan vise nogle generelle træk, men bør tolkes med forsigtighed, da den er baseret på gennemsnit af ikke-metriske størrelser.

4.5 Barrierer for besøg i parker og grønne områder blandt foreninger og institutioner

4.5.1 "Top 10"-lister

Fire typer af barrierer angives af alle 4 hovedgrupper, men med varierende betydning. Disse barrierer er: Dårligt vejr, mangel på tid, hundemøg og manglende toilet/dårlige toiletforhold. Løse hunde, lang afstand og ingen trafiksikker vej til området angives også af flere af hovedgrupperne som barrierer for besøg i parker og grønne områder. Se tabellerne 9a, 9b, 9c, 9d.

Tabel 9a. "Top 10" blandt 37* eksempler på barrierer for besøg i byens grønne områder for institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge.

"Top 10" for Børn og unge	Generer besøg %	Forhindrer besøg %	Barriere i alt %
1. Hundemøg	57	7	64
2. Mangel på tid	43	17	60
3. Manglende/dårlige toiletforhold	50	5	55
4. Løse hunde	40	6	46
5. Dårligt vedligeholdte legeredskaber	36	9	45
6. Dårligt vejr	38	7	45
7. Efterladte sprøjter	22	15	37
8. Lang afstand	31	6	37
9. Ingen trafiksikker vej	31	6	37
10. Manglende/kedelige legeredskaber	34	3	37

* Se spørgsmål 7 i spørgeskemaet i appendiks A for samtlige 37 eksempler.

Blandt de ti mest angivne barrierer for *institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge* er to barriere-eksempler specielt knyttet til denne gruppe: *dårligt vedligeholdte legeredskaber* og *mangel på legeredskaber/kedelige legeredskaber*. Det sidste eksempel skal dog ses i sammenhæng med at institutioner generelt prioriterer naturprægede områder, der tåler leg, højere end legeredskaber.

Tabel 9b. "Top 10" blandt 37* eksempler på barrierer for besøg i byens grønne områder for foreninger med sigte på idræts- og friluftaktiviteter.

"Top 10" for Idræt og friluftsliv	Generer besøg %	Forhindrer besøg %	Barriere i alt %
1. Mangel på tid	43	8	51
2. Hundemøg	40	3	43
3. Mangel på lys	32	8	40
4. Lang afstand	27	6	33
5. Manglende/dårlige toiletforhold	29	4	33
6. Løse hunde	31	2	33
7. Dårligt vejr	22	7	29
8. Ingen trafiksikker vej	21	5	26
9. Besværlig/ingen offentlig transport	18	6	24
10. Omgivelser præget af stærk trafik	20	2	22

* Se spørgsmål 7 i spørgeskemaet i appendiks A for samtlige 37 eksempler.

Gruppen *Idræt og friluftsliv* har generelt lidt færre angivelser af barrierer for besøg i parker og grønne områder end de tre øvrige hovedgrupper. Barrierer specielt for denne gruppe er: *Mangel på lys*, *besværlig/ingen offentlig transport* og *omgivelser præget af stærk trafik*.

Tabel 9c. "Top 10" blandt 37* eksempler på barrierer for besøg i byens grønne områder for foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed.

"Top 10" for Kultur m.m.	Generer besøg %	Forhindrer besøg %	Barriere i alt %
1. Dårligt vejr	46	21	67
2. Manglende/dårlige toiletforhold	44	8	52
3. Mangel på tid	40	8	48
4. Hundemøg	40	7	47
5. Mangel på interesserede personer	28	10	38
6. Mangel på læ	31	4	35
7. Efterladte sprøjter	21	11	32
8. Narkomaner	21	11	32
9. Mangel på egne transportmidler	20	11	31
10. Lang afstand	21	9	30

* Se spørgsmål 7 i spørgeskemaet i appendiks A for samtlige 37 eksempler.

Gruppen *foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed* er den eneste, der har *mangel på egne transportmidler* på "Top 10"-listen over barrierer. Denne gruppe har en række barrierer fælles med den sidste hovedgruppe: *Ældre, syge og handicappede*. Disse fælles barrierer på "Top 10"-listen er: *Mangel på interesserede personer, mangel på læ og narkomaner*. I disse to hovedgrupper angav henholdsvis 8% (Kultur m.m.) og 9% (Ældre, syge og handicappede), at de manglede mulighed for at besøge byens grønne områder.

Tabel 9d. "Top 10" blandt 37* eksempler på barrierer for besøg i byens grønne områder for foreninger og institutioner med sigte på at hjælpe ældre, syge og handicappede.

"Top 10" for Ældre, syge og handicappede	Generer besøg %	Forhindrer besøg %	Barriere i alt %
1. Dårligt vejr	46	30	76
2. Manglende/dårlige toiletforhold	55	13	68
3. Mangel på tid	44	22	66
4. Hundemøg	50	5	55
5. Mangel på siddepladser	43	11	54
6. Mangel på læ	44	5	49
7. Løse hunde	43	5	48
8. Mangel på bænke langs rute	34	13	47
9. Helbredsforhold	26	20	46
10. Besværlige adgangsforhold	21	22	43
11. Narkomaner	29	14	43
12. Mangel på interesserede personer	30	13	43

* Se spørgsmål 7 i spørgeskemaet i appendiks A for samtlige 37 eksempler.

Foreninger og institutioner med sigte på at hjælpe ældre, syge og handicappede har foruden de tre nævnte barrierer fælles med gruppen *Kultur m.m.* fire specielt knyttet til deres gruppe: *Mangel på siddepladser, mangel på bænke langs ruten til grønt område, helbredsforhold og besværlige adgangsforhold*. Denne hovedgruppe har generelt de fleste angivelser af barrierer, hvor eksemplet *dårligt vejr* påvirker hele 76% af foreningerne og institutionerne i gruppen. Gruppen er også speciel ved, at hele 31% angiver, at de føler, de har for lille et omfang af udendørsaktiviteter.

4.6 Sammenfatning af de enkelte foreninger og institutioner

4.6.1 Institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge

Næsten alle institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge besøger byens parker, og de kommer der gennemsnitligt omkring 100 gange om året. Manglende tid og for stor afstand til egnet område er de primære barrierer for et besøgsomfang, som institutionerne selv finder tilstrækkeligt. De har flest besøg sommer og forår og kommer mest i parkerne om formiddagen. En stor del af de områder, de besøger, ligger inden for ½ km fra deres mødested. Disse foreninger og institutioner kommer til de grønne områder til fods eller med offentlig bus, og en stor del af de besøgte parker kan nås på et kvarter til ½ time.

Institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge foretrækker naturprægede områder og uformelle legearealer. Det vigtigste er, at der er bevoksninger og andre områder, som tåler, at man leger i dem. Institutionerne ønsker hele spektret af aktiviteter og oplevelser i grupperne *Opleve natur og grønt* samt *Legeaktiviteter* og til en vis grad *Afslapning i fredelige omgivelser*.

4.6.2 Foreninger med sigte på idræts- og friluftaktiviteter

Omkring to tredjedele af foreningerne med sigte på idræts- og friluftaktiviteter bruger byens grønne områder. Blandt disse foreninger er ude-idrætsforeninger og andre friluftforeninger topscorere med 100-150 årlige besøg i parker. Foreningerne opfatter selv for stor afstand til eller mangel på egnede områder som vigtige barrierer for et tilstrækkeligt brug af byens grønne områder. De har flest besøg forår, sommer og efterår og benytter primært parkerne eftermiddag og aften. Foreninger med sigte på idræts- og friluftaktiviteter benytter et forholdsvist stort antal områder lige ved deres faste mødested, og set i det lys er det ikke overraskende, at de går til mange af de grønne områder, de benytter, og at forholdsvis mange plejer at bruge mindre end 2 minutter på at komme derhen. De drager dog også længere væk for at bruge grønne områder og bruger ikke sjældent op til en halv times tid på transporten.

Foreninger med sigte på idræts- og friluftaktiviteter synes ikke at komme i de offentlige grønne områder for at udøve aktiviteter, der kræver specielle sportsfaciliteter. De har en tendens til at foretrække store fredelige naturprægede områder og robuste legearealer og de primære aktiviteter, de foretrækker, er sanseoplevelser og afveksling.

Foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed De fleste deltagende foreninger med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed benytter ikke de offentlige grønne områder i byerne og føler heller ikke noget behov for at komme der i forbindelse med foreningernes aktiviteter. De foreninger i denne kategori, som benytter byens parker, kommer der i gennemsnit færre end 45 gange nogenlunde jævnt fordelt over året. De kommer mest i parkerne om eftermiddagen og tidligt på aftenen. De bevæger sig gerne mere end 3 km til et grønt område, men afstande på 100 m til

1 km er også ganske typisk. Der benyttes mange forskellige transportmidler, og denne gruppe af foreninger og institutioner bruger et kvarter til en halv time på transporten.

Foreninger med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed vægter i gennemsnit de fleste parktyper og aktivitetstyper til hverken vigtigt eller ikke vigtigt. Aktiviteter som at spise medbragt med og drikke, få afveksling fra byens gader og blive i bedre humør er de mest værdsatte.

4.6.3 Foreninger og institutioner med sigte på at hjælpe ældre, syge og handicappede

To tredjedele af de deltagende foreninger og institutioner for ældre, syge og handicappede bruger byens grønne områder, og især ikke-brugerne blandt plejehjem, dagcentre m.v. ville gerne være brugere. De institutioner, der især benytter de grønne områder, er revaliderings-, forsorgs-, behandlings- og handicapinstitutioner. De kommer i parkerne gennemsnitligt omkring 100 gange årligt og er da heller ikke så utilfredse med antallet af besøg som foreninger og institutioner for ældre.

Det er dog ikke mangel på egnede områder, gruppen ser som den største barriere for besøg. Mangel på tid, for lang afstand til egnet område, mangel på transportmidler, manglende interesse og for besværlige adgangsforhold ved egnet område er de vigtigste forhindringer for mange af de foreninger og institutioner for ældre, som ikke føler, de bruger de grønne områder i tilstrækkelig grad. En mindre del angiver tillige mangel på ressourcer.

De foreninger og institutioner for ældre, syge og handicappede, som kommer i de grønne områder, er der fortrinsvis formiddag og eftermiddag om sommeren og markant færre gange om vinteren. Turen til de grønne områder foregår primært med egne eller lejede biler og busser eller til fods. Det typiske er afstande på 100 m til 1 km samt afstande på over 3 km, og de besøgende bruger mellem 10 minutter og 1 time på at komme derhen. Det mest almindelige er en halv times transport for denne gruppe.

Foreninger og institutioner for ældre, syge og handicappede ønsker afslapning i fredelige omgivelser og oplevelser af natur og grønt, og de foretrækker at anvende fine anlæg og naturprægede områder.

5. Borgernes brug og ønsker til byens grønne områder

Anden del af undersøgelsen drejer sig om befolkningens brug af byens grønne områder og ønsker til dem.

5.1 Besøg i grønne områder, herunder barrierer for besøg

I dette afsnit beskrives brugen af de grønne områder. Hvem bruger byens grønne områder? Hvad fremmer, og hvad hæmmer brugen af byens parker? Hvad betyder afstand, boligforhold, erhvervsaktivitet, køn og alder? Hvilke mønstre er der i transportafstand og -tid samt brug af forskellige transportmidler på vejen til de grønne områder? Er besøgs mønstre relateret til byområde eller til andre faktorer? Hvilken type grønne områder bruger svarpersonerne, og hvad laver de, når de er der?

5.1.1 Næsten alle bruger byens grønne områder

De grønne områder er også populære blandt enkeltpersoner. Næsten alle (95%) erklærede sig helt enige i udsagnet, "Parkerne og de grønne områder er med til at gøre denne by en god by at bo i". Afhængig af byområde har hele 95,5% til 99,5% besøgt byens grønne områder i løbet af det sidste år. I løbet af de sidste 7 dage, set over et år, havde 77% af svarpersonerne været der. Det betyder, at byens grønne områder hører til blandt de hyppigst besøgte offentlige tilbud i byen. Teatre, biblioteker og biografte har besøg af 13-36% af befolkningen *om måneden*. Antallet af besøg bør dog betragtes med forsigtighed, idet andre undersøgelser har vist, at svarpersoner normalt har en tendens til at overdrive antallet af besøg (jf. f.eks. Jensen & Koch 1997, s. 33 og 153).

Undersøgelsen afslørede en tydelig forskel i besøgshyppighed mellem svarpersonerne i de seks byområder i løbet af de sidste 7 dage. Randrusianere bruger byens grønne områder mindre end indbyggere i de andre byområder. Det hænger formentlig sammen med, at andelen af svarpersoner med relativt langt til byens grønne områder og andelen af personer over 71 år var større i Randers end i de andre områder. Undersøgelsen viser, at antallet af besøg i grønne områder blandt andet hænger sammen med alder og afstand til nærmeste grønne areal.

Der er fundet en signifikant⁹ sammenhæng mellem besøgshyppighed og afstand til nærmeste grønne område, hund i husstanden, alder, følelse af tryk i det nærmeste grønne område, egnethed af det nærmeste grønne område, antal personer i husstanden, boligtype, alder samt adgang til have.

⁹ Der er statistisk checket for de enkelte byers indflydelse på det statistiske resultat. Med andre ord er det ikke data fra et enkelt byområde, der påvirker det samlede resultat – resultatet gælder uanset byområde.

Tabel 10 Kontrol af byområdernes indflydelse på antal besøg i løbet af de sidste 7 dage og forskellige baggrundsvARIABLE. * $p \leq 0.001$ ** $p \leq 0.01$ * $p \leq 0.05$.**

Variabel	Antal svar	Statistisk sikkerhed (p)
Afstand til nærmeste grønne område	2181	***
Hund i husstanden	2220	***
Alder	2281	***
Følelsen af tryghed i nærmeste gr. omr.	2069	***
Egnetheden af nærmeste gr. omr.	2189	***
Antal personer i husstanden	2274	***
Boligtype	2134	**
Adgang til have	2240	**
Føler sig som et bymenneske	1561	0.051
Opvækststed under barndom	1714	0.052
Bil	2187	0.422
Køn	2281	0.588
Erhvervsstatus	1815	0.891

I tabel 11 er der angivet besøgstal for en lang række baggrundsvARIABLE, hvoraf visse kommenteres i det efterfølgende.

Tabel 11. Antal besøg i gennemsnit og median i løbet af de sidste 7 dage opgjort på forskellige baggrundsvARIABLE set for alle svarpersoner under ét. Når kun få besvarelser er bag tallene, bør disse tolkes med forsigtighed.

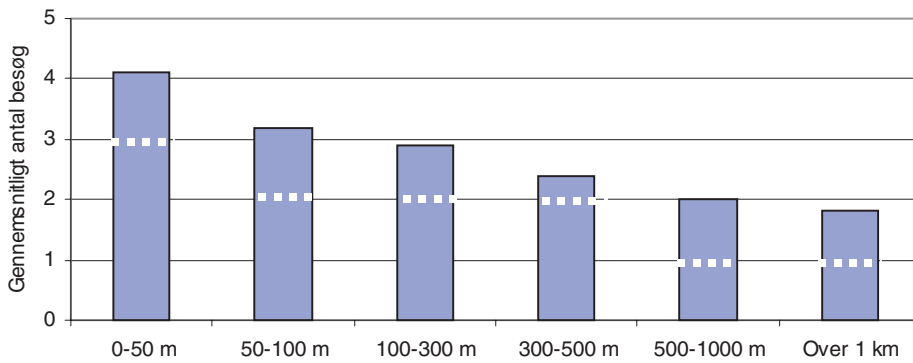
Variabel	Værdi	Antal besøg i gennemsnit i løbet af de sidste 7 dage	Median for antal besøg i løbet af de sidste 7 dage	Antal svar
Afstand til nærmeste grønne område	0-50 m	4.1	3	360
	50-100 m	3.2	2	274
	100-300 m	2.9	2	462
	300-500 m	2.4	2	399
	500-1000 m	2.0	1	383
	Mere end 1 km	1.8	1	303
Hund	Ja	4.3	3	389
	Nej	2.4	2	1831
Alder	0-6 år	2.6	2	212
	7-16 år	3.8	3	213
	17-25 år	2.3	2	366
	26-35 år	2.5	2	416
	36-59 år	2.9	2	748
	60-70 år	2.6	2	189
	71 år eller mere	2.1	1	137
Følelsen af tryghed i det nærmeste grønne område	Meget tryk	3.0	2	1312
	Nogenlunde tryk	2.5	2	691
	Ikke så tryk	1.9	1	56
	Slet ikke tryk	2.4	2-3	10
Egnethed af nærmeste grønne område	Meget god	3.0	2	1080
	God	2.5	2	830
	Hverken god eller dårlig	2.6	1	198
	Dårlig	1.9	1	48
	Meget dårlig	2.1	1	33
Byområde	København	2.7	2	370
	Ballerup	3.1	2	377
	Aalborg	2.6	2	372
	Hjørring	2.7	2	389
	Århus	2.7	2	394
	Randers	2.3	1	379
Have	Ja	2.9	2	1305
	Nej	2.5	2	935

Tabel 11. (fortsat)

Variabel	Værdi	Antal besøg i gennemsnit i løbet af de sidste 7 dage	Median for antal besøg i løbet af de sidste 7 dage	Antal svar
Bolitgtype	Etagebolig	2.5	2	988
	Rækkehus	3.2	2	240
	Villa/parcelhus	2.9	2	906
Bil	Ja	2.7	2	1479
	Nej	2.7	2	708
Opvækststed under barndom	På landet/ i en landsby	2.6	2	454
	I hovedstadsområdet	3.1	2	322
	I en mindre by (<10,000)	2.3	1	253
	I en større by (>10,000)	2.5	2	685
Føler sig som et bymenneske	Ja	2.5	2	1079
	Nej	2.8	2	482
Antal personer i husstanden	1 person	2.3	2	411
	2 personer	2.6	2	768
	3 personer	3.0	2	452
	4 personer	2.9	2	435
	5 personer	2.9	2	151
	6 personer	2.8	2	32
	7 personer	5.1	5	14
	8 personer eller flere	2.2	1-2	18
Erhvervsstatus	Ansæt	2.6	2	985
	Arbejdsløs	2.7	2	110
	Selvstændig	2.7	2	64
	Pensionist	2.3	2	276
	Efterlønsmodtager	2.6	1	64
	Orlov	2.6	1-2	50
	Studerende	2.7	2	266
Køn	Mand	2.7	2	1138
	Kvinde	2.7	2	1143

5.1.2 Hundeejere og kort afstand til grønne områder

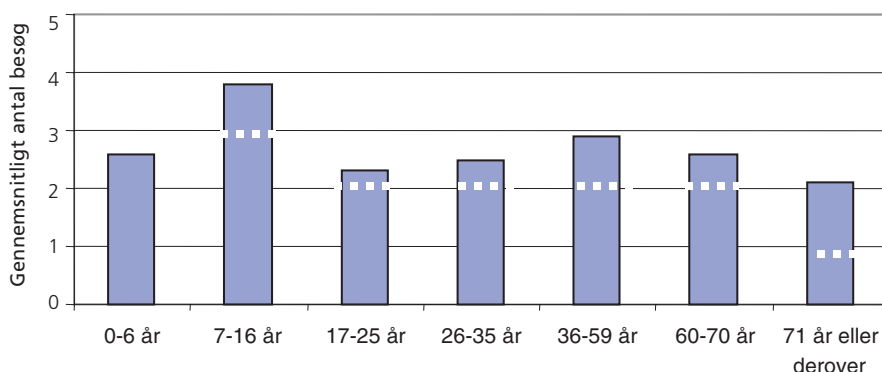
Ikke overraskende har svarpersoner med *hund i husstanden* næsten dobbelt så mange besøg som dem uden hund (4,3 besøg i forhold til 2,4 besøg i gennemsnit om ugen). Endvidere ses det af figur 14, at der er en sammenhæng mellem *afstand* til det nærmeste grønne område og besøgshyppighed. Jo kortere afstand, des flere besøg. Personer, der bor mere end 300 m fra et grønt område, har i gennemsnit færre besøg end gennemsnittet for alle svarpersoner på 2,7 ugentlige besøg. En svensk undersøgelse (Grahm 1991) viste et lignende resultat: Cirka 60% af svarpersonerne afstod fra parkbesøg, hvis det krævede en gåtur på mere end 8 minutter, svarende til godt 300 m.

Figur 14. Det gennemsnitlige antal besøg i løbet af de sidste 7 dage set i forhold til afstanden fra bopæl til det nærmeste grønne område. Personer, der bor mere end 300 m fra et grønt område, har i gennemsnit færre besøg end gennemsnittet af alle svarpersoner. De hvide linier angiver medianen (svarende til det "almindelige" antal besøg).

Alder spiller en helt afgørende rolle for, hvor tit man kommer i de grønne områder

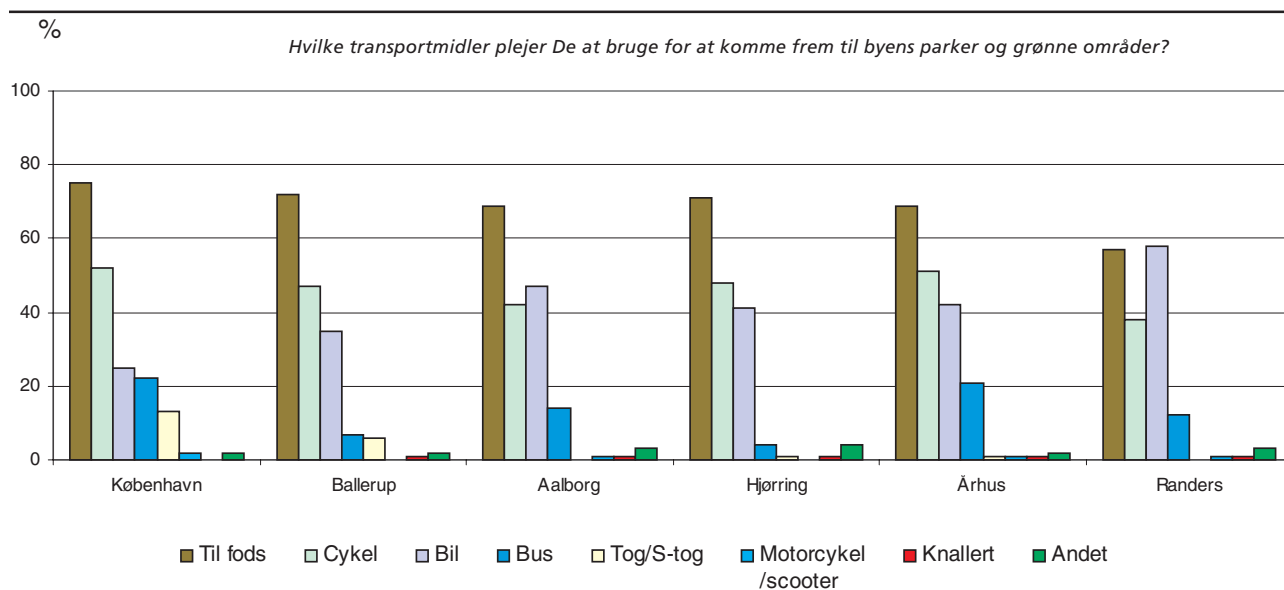
Børn og unge (7-16 år) besøger de grønne områder oftere end de andre aldersgrupper. Det kan hænge sammen med friluftaktiviteter i forbindelse med børneinstitution, skole og fritidsforening. For alle aldersgrupper under ét er det "almindelige" billede (medianen) af besøgshyppigheden to besøg om ugen, men da de 7-16-årige i gennemsnit besøger de grønne områder 3,8 dage om ugen, bliver det gennemsnitlige antal besøg for alle aldersgrupper samlet på 2,7 besøg om ugen. Svarpersoner i alderen 71 år eller mere har færre parkbesøg end gennemsnittet. Det hænger sandsynligvis sammen med det store antal barrierer for parkbesøg for de ældre, som gennemgås senere. Figur 15 illustrerer forskellen i besøgshyppighed i forhold til svarpersonernes alder.

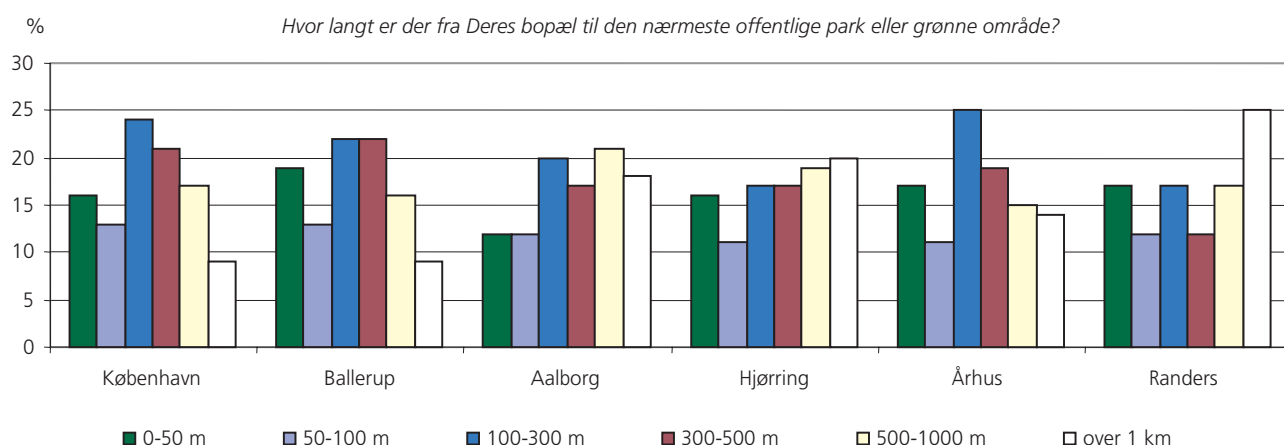
Figur 15. Det gennemsnitlige antal besøg i løbet af de sidste 7 dage for forskellige aldersgrupper. De hvide linier angiver medianen (svarende til det "almindelige" antal besøg).

5.1.3 Transport

I alle byområder kommer indbyggerne primært til de grønne områder til fods, og lidt færre steder på cykel (figur 16). Bemærkelsesværdigt er det dog, at andelen af svarpersoner, der plejer at bruge bil, er så markant større i Randers. Det hænger sandsynligvis sammen med, at 25% af svarpersonerne har over 1 km til det nærmeste grønne område (figur 17). I de store byer, Århus og København samt i Ballerup, er der en større andel af svarpersonerne, som har under 300 m til nærmeste grønne område end gennemsnittet for alle seks byer.

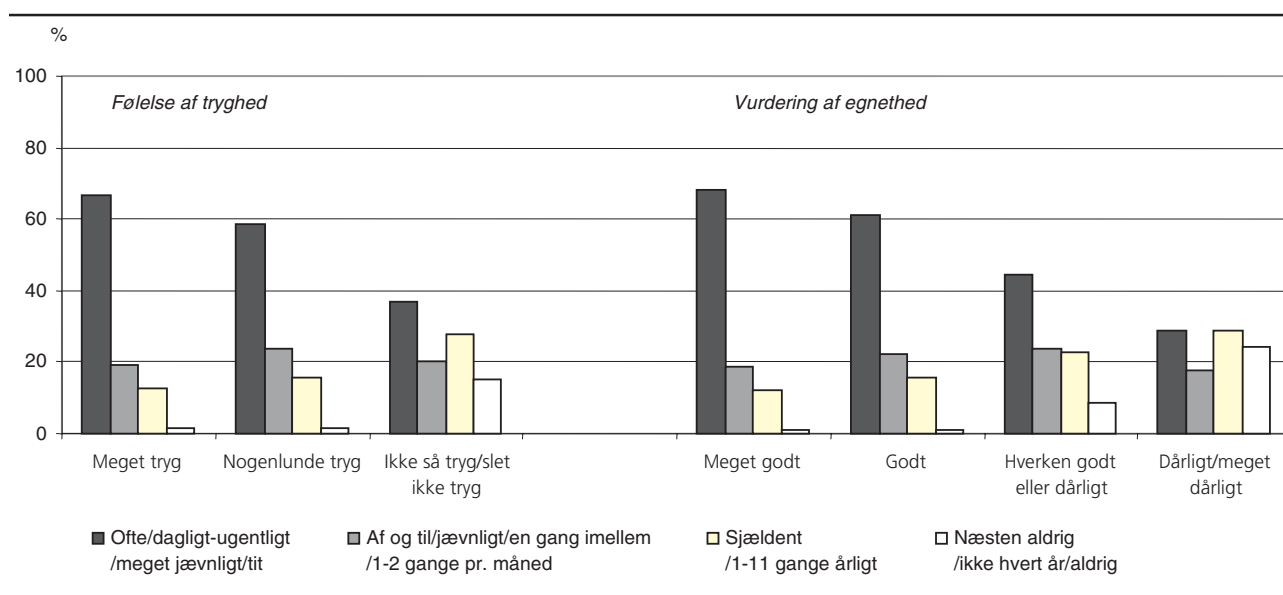
Figur 16. Typer af transportmidler indbyggerne benytter for at komme til de grønne områder. Det var muligt at vælge mere end en type transportmiddel. Derfor giver søjlerne sammenlagt mere end 100%.

Figur 17. Afstand fra bolig til nærmeste offentlige park eller grønne område for de seks byområder. Gennemsnitlig afstand i hver by; København (410 m), Ballerup (390 m), Aalborg (545 m), Hjørring (563 m), Århus (459 m) og Randers (595 m).

5.1.4 Tryghed og egnethed

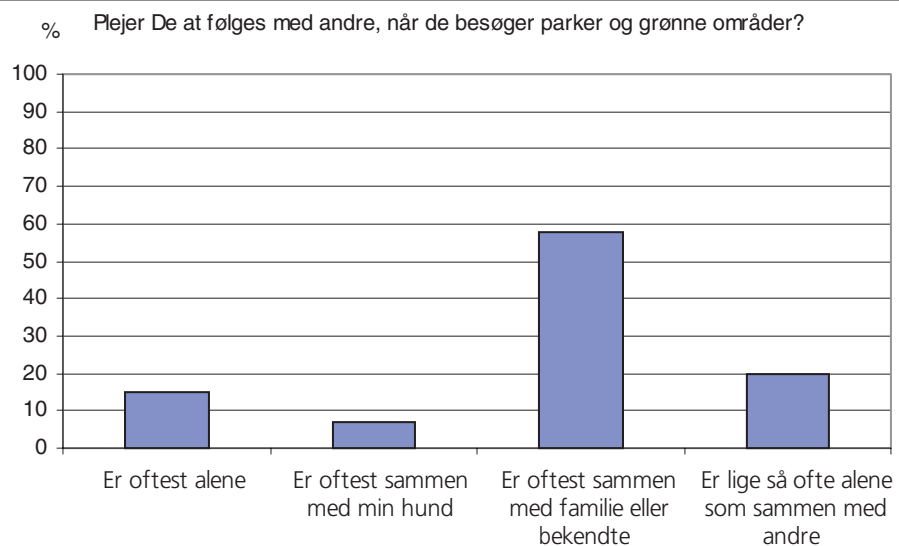
Naturligt nok er det også vigtigt, at folk kan lide stedet. Svarpersoner, som føler sig *trygge* i det nærmeste grønne område, og synes, at området er *vel-egnet* til det, de har lyst til, har flere besøg i byens parker og grønne områder generelt. Mange byplanlæggere interesserer sig for, hvilken betydning kvalitet og følelsen af tryghed i parkerne har for menneskers brug af byens grønne områder. I denne undersøgelse synes det at have en vis betydning, om en person føler sig *tryk* i den nærmeste park såvel som den oplevede *kvalitet af området*. Svarpersoner, der ikke føler sig trygge i det nærmeste grønne område eller ikke synes området kan bruges til det, de har lyst til, bruger sandsynligvis i stedet for områder længere væk. Den længere afstand til det benyttede område, nedsætter muligvis derfor antallet af besøg i byens grønne områder for den pågældende person. Således kan utrygge områder have betydning for besøgs mønstre i grønne områder. Blandt svarpersonerne i undersøgelsen er det dog kun 4%, der har angivet, at de føler sig utrygge i det nærmeste grønne område.

Figur 18. Besøgshyppigheden i det nærmeste grønne område i sommerhalvåret sammenholdt med hvor trygt og egnet området bliver vurderet. Besøgshyppigheden er angivet med svarpersonernes egne ord.

5.1.5 Boligforhold

Der synes også at være en sammenhæng mellem boligforhold og antal af parkbesøg. Svarpersoner, der bor alene, har almindeligvis lidt færre besøg end gennemsnittet, mens personer fra *husstande* med 3-4 personer har flere. Det kan hænge sammen med andelen af børn - der er meget hyppige besøgende - i husstanden. De fleste 7-16-årige bor sandsynligvis i husstande med 3-4 personer. Af figur 19 fremgår det, at mere end halvdelen af parkbrugerne i de seks byer plejer at komme der med familie eller bekendte. Dette understreger parkernes sociale funktion for mange brugere.

Figur 19. Illustration af hvorvidt parkbrugerne er alene eller i selskab med andre under parkbesøg. Billedet understreger parkens sociale funktion.

Svarpersoner, der bor i *etagebolig*, har generelt lidt færre besøg end svarpersoner, der bor i rækkehus eller i villa/parcelhus (2,5 i forhold til 3,2 og 2,9 besøg i gennemsnit om ugen). *Adgang til have* hænger sammen med et større antal parkbesøg (2,9 i forhold til 2,5 besøg i gennemsnit om ugen). Det kan muligvis forklares med, at hvor der er mange etageboliger, er der sandsynligvis færre grønne områder tæt på den enkelte beboer. Undersøgelsen kan ikke vise, om adgang til egen have inspirerer til flere parkbesøg, eller om den type mennesker, som prioriterer parkbesøg højt, også vælger at bo et sted med adgang til have.

Besøgshyppigheden var ikke relateret til køn, erhvervsstatus eller om svarpersonerne har bil. Mænd og kvinder kommer lige ofte i byens parker og grønne områder - også når man ser på de enkelte aldersgrupper.

5.1.6 Hundemøg og narkomaner

Hundemøg er det, der oftest bliver angivet som barriere for besøg i byens grønne områder blandt svarpersonerne, *men mangel på tid* og *dårligt vejr* samt *misbrugere* generer også en stor del af svarpersonerne. De skulle angive, hvorvidt en række faktorer generer eller hindrer deres brug af byens grønne områder. I tabel 12 er de hyppigst angivne barrierer blandt enkeltpersonerne listet.

Tabel 12. Barrierer for besøg i byens parker og grønne områder, der er angivet af mindst en tredjedel af svarpersonerne som en barriere i større eller mindre grad. Denne tabel bør sammenholdes med tabel 13, der angiver, hvilke barrierer, der har en signifikant sammenhæng med besøgshyppigheden i byens grønne områder.

Hyppigste barrierer for enkeltpersoner. (n=2362-2489)	Generer besøg %	Forhindrer besøg %	Barriere i alt %
1. Hundemøg	57	13	69
2. Narkomaner	32	31	63
3. Mangel på tid	43	20	62
4. Dårligt vejr	45	16	60
5. Alkoholikere	39	21	60
6. Omgivelser præget af stærk trafik	37	17	54
7. Løse hunde	43	10	53
8. Efterladte sprøjter	23	28	51
9. Risiko for overfald	25	25	50
10. Manglende/dårlige toiletforhold	40	6	45
11. Lang afstand	34	9	43
12. Mangel på gode parker/områder	29	9	38
13. Legeredskaber dårligt vedligeholdt	30	7	36
14. Området virker „overbegloet“	29	7	36
15. Mangel på lys	28	6	34
16. Ingen trafiksikker vej	28	6	34

Afhængig af aldersgruppe er der signifikant forskel på svarene i næsten samtlige 38 eksempler på barrierer. (Se evt. spørgsmål 12 i appendiks K i afhandlingen *Anvendelse og betydning af byens parker og grønne områder*, (Holm 2000)). Det, at der er *hundemøg i området*, er især et problem for de 0-6-årige (eller deres forældre, som har udfyldt spørgeskemaet). Godt 20 % af dem angiver, at hundemøg i et område ligefrem forhindrer parkbesøg for dem.

Narkomaner og alkoholikere i området samt *risiko for at komme til skade pga. efterladte sprøjter* opfattes som et problem for både de 0-6-årige og de 7-16-årige, som deltog i undersøgelsen. 30-50% af de adspurgte i disse aldersgrupper, angav at parkbesøg forhindres ved tilstedeværelse af og tegn på misbrugere i området. *Risiko for overfald* opfattes ligeledes som en barriere for de 0-16-årige (eller deres forældre). *Løse hunde* blev angivet som et markant problem for de 0-6-årige.

Af de øvrige barrierer, angivet af 50% eller flere, er *mangel på tid* især angivet af de 17-35 årige, *dårligt vejr* er især angivet af de 17-25-årige, og *områdets omgivelser præget af stærk trafik* er især angivet af de 0-16-årige (eller deres forældre).

Når man dykker ned i materialet, viser det sig imidlertid, at der ikke altid er en markant sammenhæng mellem, hvorledes folk vurderer visse barrierer som f.eks. narkomaner, alkoholikere og efterladte sprøjter, og antallet af besøg i parker og grønne områder. Med andre ord har de personer, der angiver, at f.eks. narkomaner i området generer eller forhindrer besøg, ikke færre besøg end dem, der har angivet, at det ingen betydning har.

Svarene, der omhandler utryghedsfaktorer (narkomaner mv.), skal derfor nok ses som et udtryk for, at mennesker *generelt* ikke vil besøge områder,

de opfatter som usikre steder. Det er ikke nødvendigvis et tegn på, at der er mange narkomaner eller alkoholikere i de besøgte parker. Det er nemlig kun 4% af samtlige svarpersoner, der har angivet, at de ikke føler sig trygge i det nærmeste grønne område. Dertil kommer, at det kun er 14%, der har måttet opgive et eller flere ønskede besøg i løbet af de sidste 7 dage.

Af tabel 13 ses, at der er fundet en signifikant sammenhæng mellem besøgs-hyppigheden og syv eksempler på barrierer for parkbesøg og en tendens til signifikans i yderligere to eksempler. For fem af disse er sammenhængen mellem antallet af besøg og betydningen af barriereeksemplet meget ligetil. De svarpersoner, der angiver at eksemplet ikke har nogen betydning for dem, har flere besøg end de svarpersoner, der angiver, at eksemplet generer eller forhindrer besøg. Det gælder eksemplerne: *dårligt vejr*, *mangel på tid*, *ingen at følges med*, *lang afstand* og *mangel på gode områder*.

For resten af barriereeksemplerne er sammenhængen med antallet af besøg enten helt eller delvis omvendt. De svarpersoner, der har angivet, at *parkens/områdets lukketider* forhindrer besøg, har flere besøg end dem, der angiver at eksemplet generer eller ingen betydning har. Egentlig er denne sammenhæng logisk, når man tager i betragtning, at dem med mange besøg nok oftest vil støde på problemet, med at en park eller et område er lukket.

De 7 første barriere-eksempler viser også en statistisk sammenhæng med besøghyppigheden, når der kontrolleres for både byområde og alders-

Tabel 13. I tabellen er angivet det gennemsnitlige antal besøg i løbet af de sidste 7 dage, medianen for antal besøg i løbet af de sidste 7 dage samt antallet af svar (n) for hver af de tre svarmuligheder på spørgsmålet: "I hvor høj grad generer/hindrer følgende eksempler Deres brug af parker og grønne områder?". De angivne barrierer er dem, hvor der er fundet en signifikant sammenhæng eller tendens til sammenhæng mellem besøghyppigheden og vurderingen af det pågældende eksempel uanset byområde. Bemærk, at ved nogle af eksemplerne er det gennemsnitlige antal besøg størst blandt de svarpersoner, der har angivet at barriere-eksemplet generer eller forhindrer besøg.

Barriere	Dårligt vejr	Mangel på tid	Ingen at følges med	Lang afstand	Mangel på lys	Manglende snerydning m.v.	Mangel på gode omr.	Lukketider	Mangel på/dårligt toilet
Gennemsnitligt antal besøg, median for antal besøg og antal svar (n)									
Ingen betydning	3,4 2 n=88 5	3,2 2 n=81 2	2,8 2 n=19 78	2,8 2 n=12 31	2,6 2 n=14 21	2,6 2 n=14 81	2,8 2 n=13 14	2,7 2 n=18 15	2,9 2 n=12 00
Generer en del	2,5 2 n=98	2,5 2 n=91	2,3 1 n=22	2,7 2 n=74	3,1 2 n=58	3,1 2 n=48	2,6 2 n=61	2,9 2 n=22	2,5 2 n=84
Forhindrer besøg	1,7 1 n=32	2,1 1 n=40	2,2 1 n=12	2,4 1 n=19	2,7 2 n=12	2,7 2 n=17	2,5 1 n=18	3,3 2 n=79	2,7 2 n=10
Signifikans p-værdi	*** 0,001	*** 0,001	*** 0,001	*** 0,001	** 0,002	** 0,004	* 0,014	Tendens 0,057	Tendens 0,072

gruppe. Dvs. at der er ikke nogen enkelt aldersgruppe, hvis svar ”vælter” billedet, men at sammenhængen set for hele svarmaterialet gælder uanset by og alder. Dog har nogle aldersgrupper i højere grad angivet, at visse af barriererne generer eller hindrer besøg. Dette redegøres der for i det efterfølgende. Lang afstand til nærmeste grønne område er det især de 0-25-årige, der har angivet som barriere, men som tabel 10 viser, er det almene billede, at afstanden til nærmeste område er den stærkeste faktor mht. besøgshyppigheden generelt i byens parker og grønne områder.

Dårligt vejr og mangel på gode parker/områder er især en barriere for de 17-25-årige. *Mangel på tid* er en barriere for de 17-35-årige - alderen hvor mange stifter familie og begynder deres arbejdsliv. For de helt små på 0-6 år er *ingen at følges med* en væsentlig barriere for besøg i byens grønne områder. Her spiller manglen på tid for de voksne på 17-35 år nok ind – de har ikke tid til at besøge de grønne områder sammen med børnene. De lidt større børn har nok i større udstrækning lov til at tage afsted alene.

Lang afstand til parken/området spiller en stor rolle for børn og unge (0-25 år). For de mindste hænger barrieren nok dels sammen med forældrenes mangel på tid i hverdagen til at følge børnene derhen, og dels hvor langt de større børn må bevæge sig på egen hånd.

Med hensyn til *parkens/områdets lukketider* er det især dem på 7-25 år, der angiver, at eksemplet opfattes som en barriere. Det er ligeledes de 7-25-årige, der især føler sig generet af *mangel på lys i parken/området*.

Manglende snerydning mv. i parken/området er især angivet som en barriere af de ældre på 71 år og derover. Det er især de 0-6-årige og de 60-70-årige, der føler at *mangel på toilet eller dårlige toiletforhold* er en barriere.

At der ikke er fundet nogen markant sammenhæng mellem, hvor stor betydning man tillægger barriere-eksemplet *hundemøg* og antallet af besøg trods den hyppige angivelse (69%), skal nok ses som et tegn på, at det ikke er besøgshyppigheden, der mindskes, men at svarpersonerne synes eksemplet forringer kvaliteten af deres parkbesøg. Eksemplet *parken/området virker ”overbegloet” af de omkringliggende huse*, der er angivet som en barriere af 36%, handler sandsynligvis også om en oplevelse af en forringet kvalitet ved besøget.

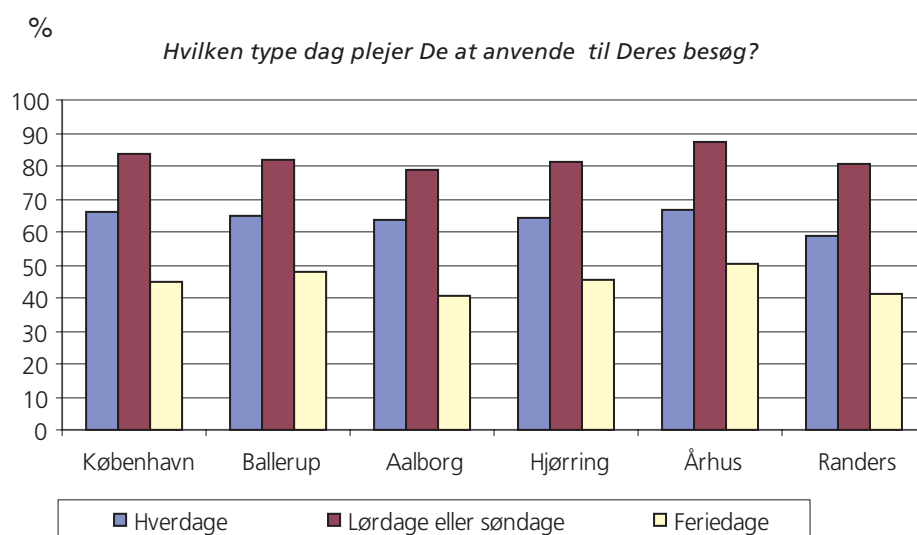
Der er signifikant forskel på mænd og kvinders opfattelse af 11 ud af 38 mulige barrierer. De kan ses af tabel 14. Kun to af barriererne genererer mændene mest. Resten opfattes af kvinderne som større barrierer. *Risiko for at blive overfaldet* og *mangel på lys i området* er de to barrierer, som især er et større problem for kvinder end for mænd.

Tabel 14. Barrierer, som opfattes forskelligt af mænd og kvinder.

Størst barriere for kvinder	Størst barriere for mænd
• Risiko for at blive overfaldet • Mangel på lys i området • Alkoholikere i området • Området ligger afsides/isoleret i forhold til den øvrige by • Risiko for at falde/blive syg og ikke få hjælp • Besværlige adgangsforhold • Risiko for at blive væltet omkuld af kondiløbere/fodboldspillere • Området virker mennesketomt • Mangel på siddepladser i området	• Mangel på tid • Området benyttes stort set kun af ældre

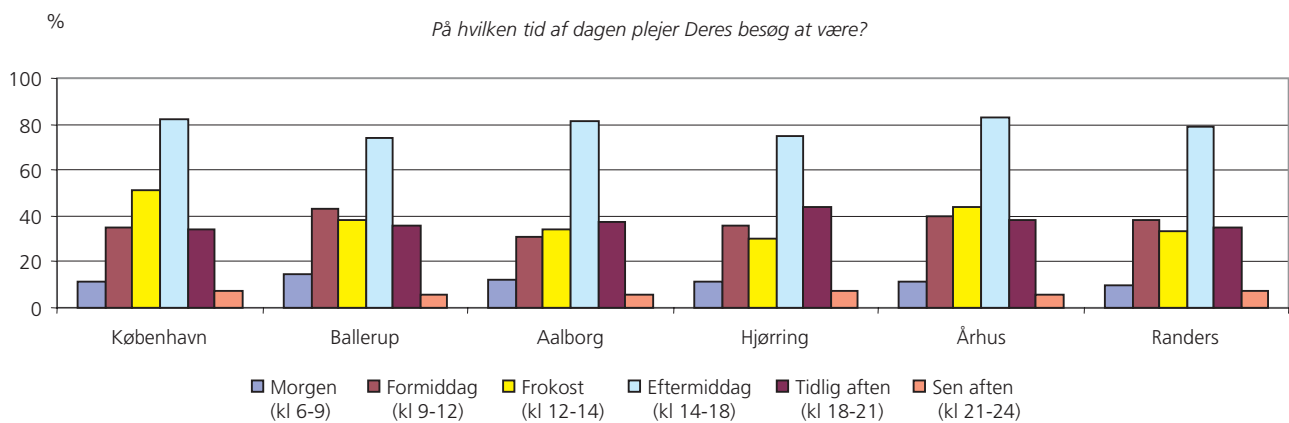
5.1.7 Næsten ens besøgs mønstre i de seks byer

Besøgs mønstrene er ret ens i de seks byområder: Omkring 80% af de adspurgte benytter parkerne i weekender, lidt færre kommer der på hverdage, mens ferier i stor udstrækning foregår andre steder. Brugen af de grønne områder synes dermed at være forbundet med oplevelser og aktiviteter, man udfører dagligt og i weekenderne.

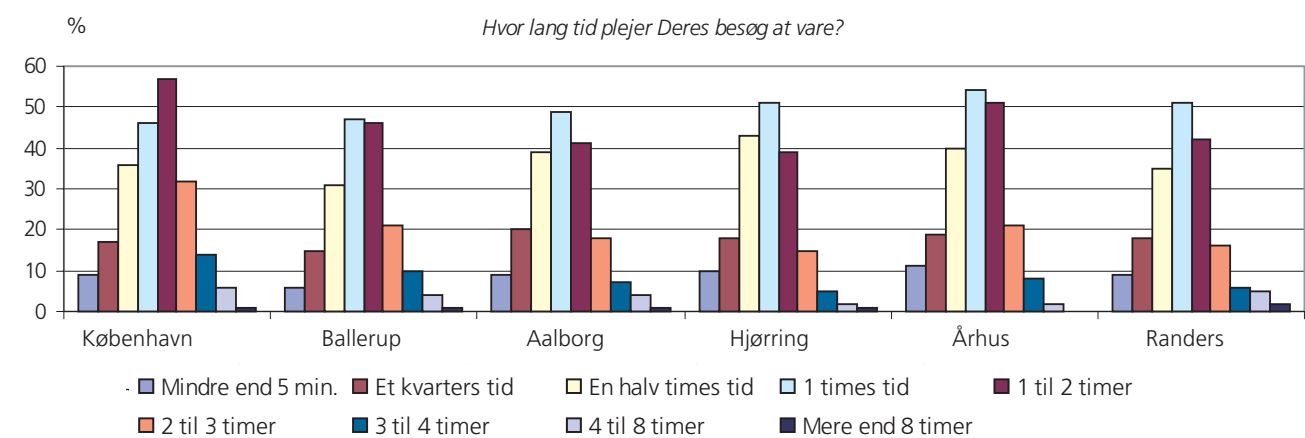

Figur 20. Anvendelsen af hverdage, weekenddage og feriedage i forbindelse med besøg i byens parker og grønne områder. Det var muligt at angive mere end et svar. Derfor giver søjlerne sammenlagt mere end 100%.

I alle byerne kommer størstedelen af de besøgende i parkerne om eftermiddagen (figur 21). Der er en svag tendens til, at en større andel af svarpersonerne i de største byer (Århus og København) kommer i parkerne ved frokosttid, end det er tilfældet i de andre byområder. Når de adspurgte er kommet hen til de grønne områder, bliver de der normalt 1/2 til 2 timer (figur 22). Københavnerne og til dels Århusianerne adskiller sig ved at have længere besøg end indbyggerne i de andre byer.

Figur 21. Tid på dagen indbyggerne i de seks byer plejer at besøge de grønne områder. Det var muligt at vælge mere end et tidspunkt på dagen. Derfor giver søjlerne sammenlagt mere end 100%.

Figur 22. Varigheden af besøg i parker og grønne områder opgjort for de 6 byer.

5.1.8 Naturområder og anlagte parker

Indbyggerne i de seks byer brugte stort set to typer af grønne områder, naturområder og anlagte parker, lige meget. De to byer, som adskiller sig, er København, hvor indbyggerne i højere grad benytter anlagte parker, og Ballerup, hvor man besøger en større del af naturområder end gennemsnittet af alle byerne. Mere konkret er Fælledparken det grønne område, som bruges af flest Københavnerne (30%), mens flest svarpersoner fra Ballerup (30%) benytter Store og Lille Hareskov. Dette mønster afspejler ganske tydeligt, hvilke typer af grønne områder der ligger nærmest boligen eller findes i byen/kommunen.

5.1.9 Formålet med sidste besøg: gå tur, få frisk luft og opleve naturen

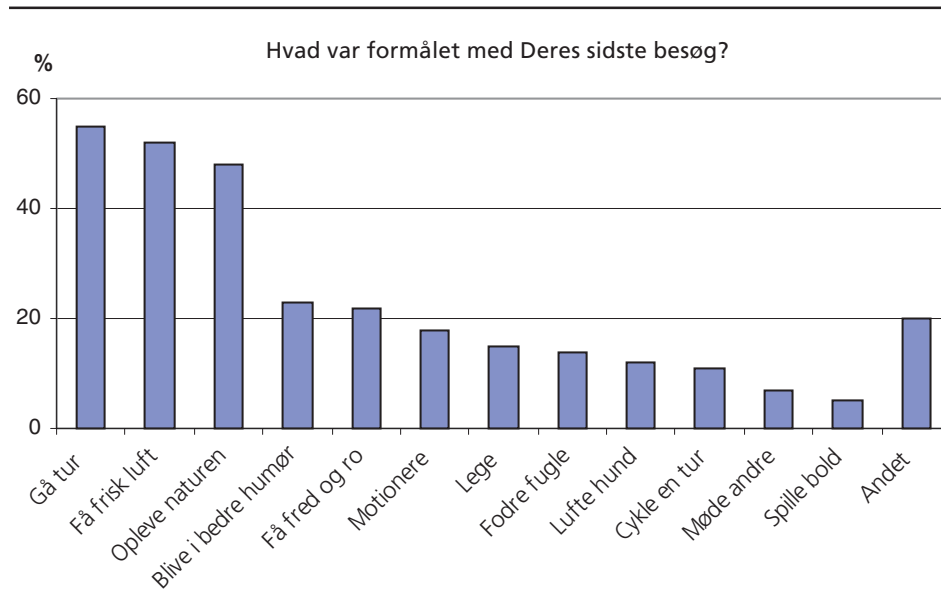
De mest almindelige formål med besøg i parker og grønne områder er at *gå tur, få frisk luft* og at *opleve naturen*. Det vil primært sige aktiviteter og oplevelser, der ikke kræver sofistikerede tekniske anlæg. Figur 23 illustrerer, hvilke formål svarpersonerne havde med deres seneste besøg i et grønt område. Det er interessant, at der blandt de fem hyppigste formål kun er én decideret aktivitet. De fire andre mål med parkbesøg fokuserer i højere grad på oplevelser.

Tabel 15. "Top 5" over byens parker og grønne områder som flest svarpersoner i hver af de 6 byområder har angivet, at de plejer at besøge. Bemærk, at også nogle områder forholdsvis langt fra de egentlige byområder i undersøgelsen er med på "Top 5"-listen: Bl.a. har 15% af københavnerne angivet, at de plejer at besøge Dyrehaven.

	København	Ballerup	Aalborg	Hjørring	Århus	Randers
1.	Fælledparken 30%	Lille Hareskov /St. Hareskov 30%	Kildeparken 33%	Svelunden 73%	Botanisk Have 33%	Doktorparken 51%
2.	Kongens Have 22%	Skovlunde Bypark 16%	Østre Anlæg 33%	Christians Gave 37%	Marselisborg skoven 33%	Vestparken 25%
3.	Frederiksberg Have	Vestskoven 12%	Mølleparken 33%	Hjørring Bjerge 33%	Mindeparken 26%	Fladbro Skov 22%
4.	Dyrehaven 15%	Jonstrup Vang 12%	Østerådal 13%	Kilden 25%	Risskov 20%	Skovbakken 18%
5.	Utterslev Mose 14%	Damgårdsparken 10%	Golfparken 9%	Bagterp Plantage 13%	Universitets- 13%	Gudenå- området 13%
			Lundby Krat 9%			Tøjhusave 13%

At få fred og ro og at blive i bedre humør var et formål for flere beboere i de to største byer, København og Århus, end i resten af undersøgelsens byområder. Det gjaldt for godt en fjerdedel af københavnerne og næsten lige så mange af århusianerne.

Hundeluftning var et mere sædvanligt formål i Ballerup og Hjørring og mindre sædvanligt i København i forhold til gennemsnittet for alle seks byområder. Der er da også en signifikant mindre andel af de københavnske svar-

Figur 23. Formålet med det seneste besøg. Andet handlede i en fjerdedel af tilfældene (svarende til 5% af alle besvarelser) om, at området blev brugt som vej til og fra arbejde, skole eller bus. Bemærk, at det var muligt at angive flere svar, så sammenlagt svarer angivelserne til over 100%

personer, som har hund i husstanden, og en signifikant større andel af svarpersoner i Hjørring, som havde hund. At *spille bold* i de offentlige grønne områder er angivet som formålet med sidste parkbesøg af flere i Ballerup og af færre i Aalborg end i resten af byerne.

5.2 Egenskaber der foretrækkes ved grønne områder

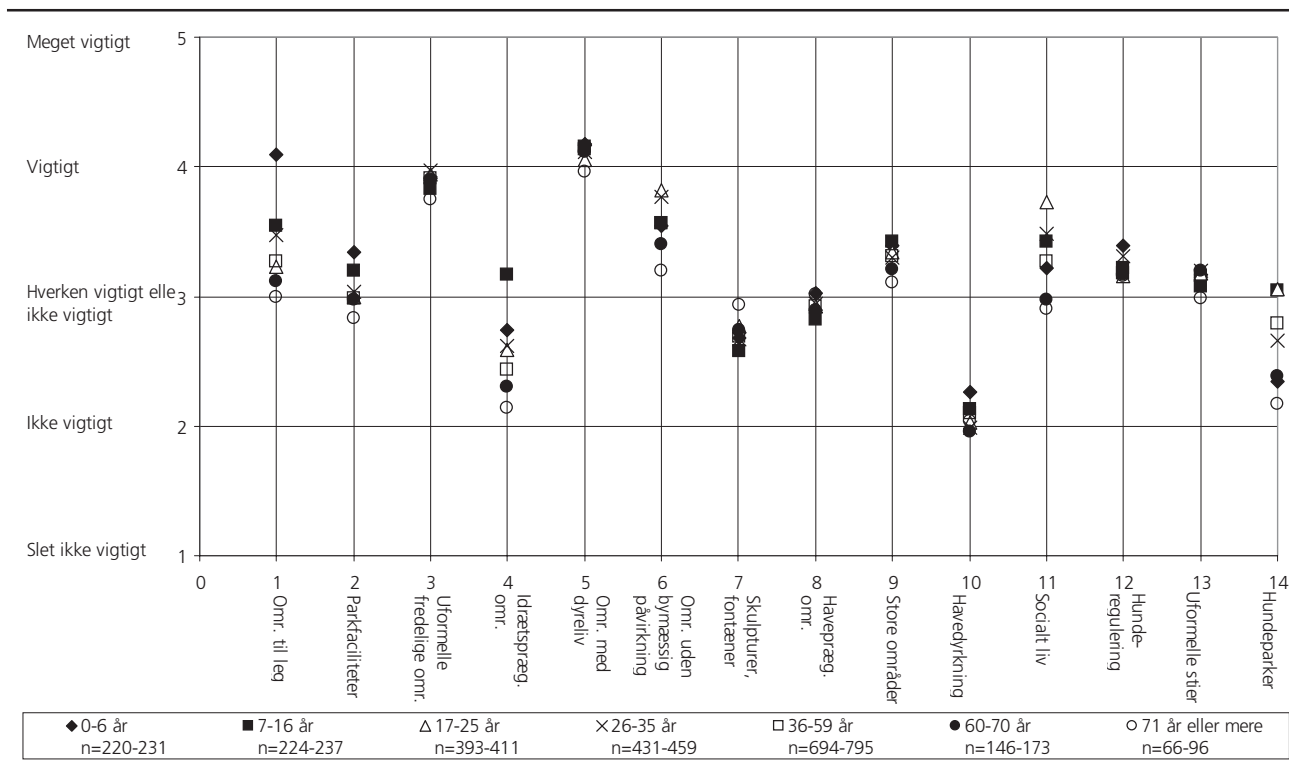
Dette afsnit omhandler ønskerne til de grønne områder. Hvad skal et grønt område indeholde? Hvad skal områderne *ikke* indeholde? Hvilke aktiviteter og oplevelser vil indbyggerne i de seks byer gerne have mulighed for at udøve eller få?

5.2.1 Naturelementer og intet affald

Svarpersonerne i undersøgelsen er stort set enige om, hvad et grønt område skal/ikke skal indeholde. Næsten alle lægger vægt på, at affald skal fjernes fra de grønne områder. Derudover foretrækker svarpersonerne primært forskellige naturelementer, som *fugle og områder med naturligt plante- og dyreliv* (se tabel 16).

Tabel 16. Parker og grønne områders indhold: "Top 50%" for meget vigtigt/vigtigt. Antal svar (n) = 2301 – 2492. Procentandele er for alle 6 byområder under ét. Tabellen fortsættes på næste side)

Parker og grønne områders indhold: "Top 50%" for meget vigtigt/vigtigt			
	Meget vigtigt	Vigtigt	I alt
Intet affald	57	35	91
Fugle	49	41	90
Områder med naturligt plante- og dyreliv	37	50	87
Store træer	33	50	83
Områder med fred og ro	29	51	80
Ingen trafikstøj	37	42	79
Mindre træer og buske	22	55	77
Områder som tåler, at man leger i dem	33	43	76
Pattedyr som eger og pindsvin	34	41	75
Søer, åer og grøfter	28	47	75
Regnorme og snegle, biller og sommerfugle	38	36	74
Områder der minder om skov	16	53	68
Siddepladser	23	44	67
Bevoksning, der må leges i	24	43	66
Områder, hvor man ikke kan se biler	28	35	63
Områder med lavt græs	15	46	61
Hundetoiletter	31	28	59
Steder med udsigt over området	14	45	59
Toilet	23	35	58
Områder med højt græs og blomstrende urter	17	40	57
Områder med læ	11	46	57
Steder, hvor flere mennesker kan samles	14	43	56
Stier med hård belægning som asfalt og fliser	21	34	55
Legeredskaber som sandkasser, rutschebaner og gynger	21	32	53
Koncertarrangementer o.l.	16	37	52
Blomster som roser, stauder, sommerblomster	19	33	52
Områder man kan besøge uden større kontakt med andre mennesker	17	35	52
Klatretræer	18	33	52
Store åbne græsarealer	11	40	51
Områder med bakker	10	40	50

Figur 24. Den gennemsnitlige¹⁰ vigtighed af 14 karaktertræk for forskellige aldersgrupper. Som det kan ses, vurderes nogle af karaktertrækkene næsten ens af alle aldersgrupper, mens andre vurderes forholdsvis forskelligt.

Det er interessant, at det at undgå to tegn på civilisation, nemlig affald og trafikstøj, er blandt de 6 vigtigste kvaliteter for parker og grønne områder på borgernes ønskeliste, og at faciliteter som siddepladser og toilet kommer noget længere nede på listen. Det skal dog bemærkes, at affald ikke omfatter ukrudt. *Intet ukrudt* rangerer markant lavere på listen om vigtigt indhold. Mangel på toilet eller dårlige toiletforhold bliver opfattet som barriere for parkbesøg af 40-60% af svarpersonerne afhængig af alder, og toiletter bliver da også opfattet som et vigtigt element i de grønne områder af 58% af de adspurgte.

To typer af grønne områder vurderes som vigtige af alle aldersgrupper. Det gælder: Uformelle fredelige grønne områder (*træer, buske, højt græs og blomstrende urter samt fred og ro*) og Områder med dyreliv (*egern, pindsvin, fugle, regnorme, snegle, biller og sommerfugle*). (Se figur 24).

5.2.2 Frisk luft med familie og venner

Indbyggere i de seks danske byer har næsten ens ønsker til mulige aktiviteter og oplevelser i byens grønne områder. Muligheden for at *få frisk luft, gå ture, opleve naturen* og for at *være i det fri med familie eller venner* er vigtig for mere end 90% af svarpersonerne (se tabel 17 og tabel 18). Mulighed for at *få afveksling fra byens gader* bliver angivet som markant vigtigere af københavnere end af de øvrige svarpersoner.

¹⁰ Se note 5.

Tabel 17. "Top 5" for indhold, aktiviteter og muligheder i byens parker og grønne områder for hvert af de 6 byområder.

„Top 5“ for indhold, aktiviteter og muligheder i byens parker og grønne områder Opgjort efter andel 'Meget vigtigt'						
1.	København Få frisk luft 68,3%	Ballerup Opleve naturen 62,9%	Århus Gå ture 63,5%	Randers Få frisk luft 58,0%	Aalborg Intet affald 58,1%	Hjørring Intet affald 56,7%
2.	Være i det fri med familie/venner 66,5%	Gå ture 59,9%	Få frisk luft 62,0%	Være i det fri med familie/venner 54,65	Gå ture 57,7%	Få frisk luft 56,6%
3.	Få afveksling fra byens gader 65,6	Få frisk luft 59,4%	Opleve naturen 61,0%	Opleve naturen 54,5%	Være i det fri med familie/venner 56,9	Være i det fri med familie/venner 55,7
4.	Gå ture 65,2	Være i det fri med familie/venner	Intet affald 59,5	Gå ture 51,8	Opleve naturen 56,8	Opleve naturen 55,3
5.	Opleve naturen 60,7%	Opleve årstidernes vekslen 55,4%	Være i det fri med familie/venner 58,2%	Få afveksling fra fra byens gader 51,1%	Få frisk luft 55,0%	Gå ture 52,6%

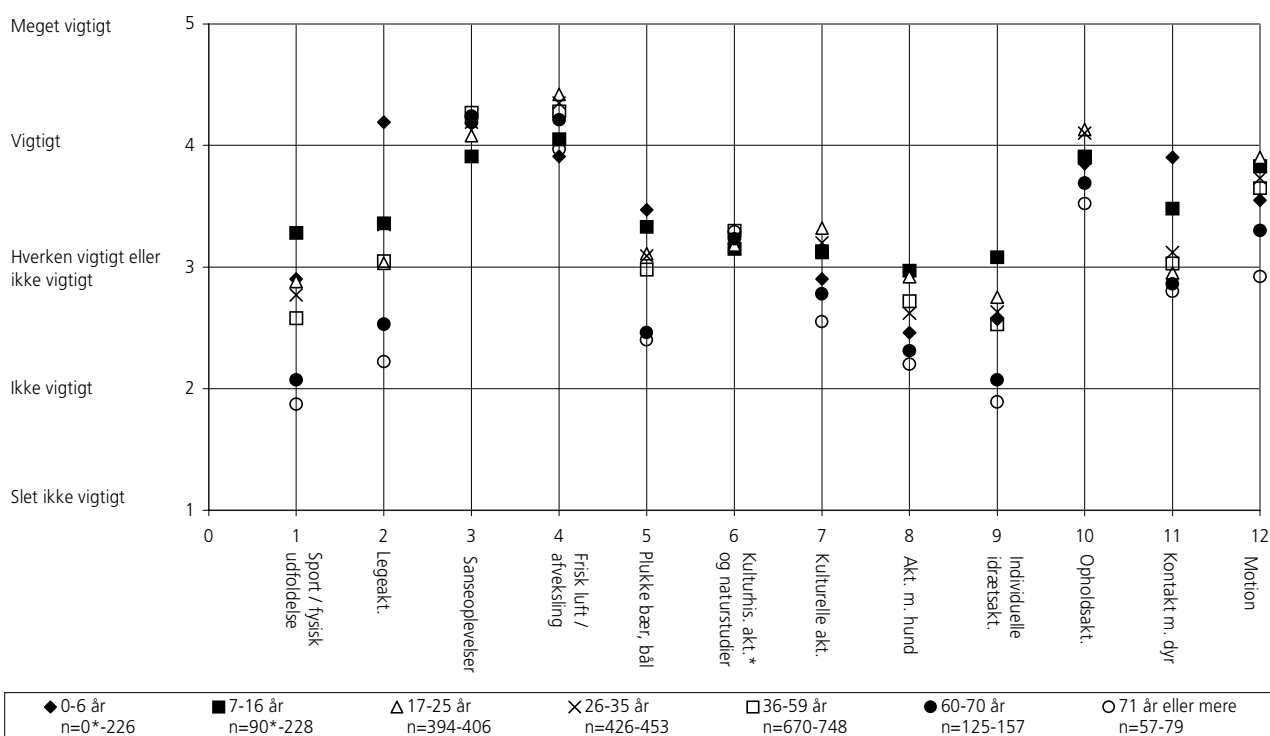
Hvor vigtigt de forskellige tilbud og muligheder er, varierer ikke meget mellem de 6 byer, mellem boligtyper eller mellem svarpersoner med adgang til have eller ej. Derimod er der større variation, når ønskerne opgøres på de forskellige aldersgrupper (figur 25). Størst forskel er der på opfattelsen af, hvor vigtigt det er at have mulighed for *Sport og andre fysiske aktiviteter* samt *Legeaktiviteter*. Som forventet vurderede især børn i alderen 0-6 år muligheden for *Legeaktiviteter* højt, mens hverken *Legeaktiviteter* eller *Sport og andre fysiske aktiviteter* var vigtige for ældre besøgende (60 år og ældre).

Tre typer af aktivitetsmuligheder værdsættes højt af alle aldersgrupper: *Sanseoplevelser i tilknytning til grønne områder* (opleve årstidernes vekslen, føle vejret, lytte til vinden i træer og buske, se/lugte til blomster osv.), *Op-holdsaktiviteter* (nyde solen, hvile/slappe af, spise medbragt mad og drikke) og *Afveksling* (få frisk luft, blive i bedre humør, få afveksling fra byens gader, fred og ro til at tænke i og at kunne være alene).

De ældre, der har færre besøg end de andre aldersgrupper, markerede sig ikke ved nogle specielle ønsker til parktyper og -aktiviteter i forhold til de øvrige aldersgrupper. Det var dog tydeligt, at denne gruppe absolut ikke værdsætter områder til fritløbende hunde eller idrætsprægede områder. Ligeledes er de heller ikke interesserede i lege- og idrætsaktiviteter eller aktiviteter som at plukke bær og blomster og lave bål.

Tabel 18. Aktiviteter og muligheder i parker og grønne områder: "Top 50%" for meget vigtigt/vigtigt. Antal svar (n) = 2067-2421. Procentandelene er for alle 6 byer under ét.

Aktiviteter og muligheder i parker og grønne områder: "Top 50%" for meget vigtigt/vigtigt			
	Meget vigtigt	Vigtigt	I alt
Få frisk luft	60	36	96
Gå ture	58	37	95
Opleve naturen	59	36	95
Være i det fri med familie/venner	58	36	94
Være omgivet af træer og buske	46	43	89
Blive i bedre humør	50	39	89
Opleve fred og ro	48	40	88
Få afveksling fra byens gader	53	35	88
Opleve årstidernes vekslen	51	37	88
Fred og ro til at tænke i	40	41	81
Nyde solen	37	42	79
Hvile/slappe af	35	43	78
Se/lugte til blomster	37	40	77
Føle vejret (vind, temperatur)	38	39	77
Lytte til vinden i træer og buske	36	37	73
Være i store åbne grønne områder	33	40	72
Høre rislen af vand	32	36	68
At kunne være alene	36	32	67
Lege med sne	28	39	67
Spise medbragt mad og drikke	29	38	66
Cykle ture	29	36	65
Gå på opdagelse	25	40	65
Motionere	25	37	62
Stå på ski eller kælke	26	34	60
Lære om naturen	20	40	60
Studere planter og dyr	19	38	57
Møde andre mennesker	21	32	53
Fodre fugle	19	34	53
Lege m. gynger, rutscheb., klatrestativer	20	33	53
Bade	25	26	51
Lege tagfat, lege gemme	18	32	50

Figur 25. Den gennemsnitlige vigtighed¹¹ af forskellige aktivitetstyper for forskellige aldersgrupper, alle 6 byer under ét. Her ses for flere af aktivitetstyperne en endnu større spredning af svarene til vigtighed end til karaktertrækkene i figur 24. * Skemaerne til de 0-12-årige spurgte ikke til vigtigheden af at se historiske haveanlæg. Derfor er antal svar til den 6. aktivitetstype Kulturhistoriske aktiviteter og naturstudier meget varierende.

5.3 Sammenfatning

Brugen af og ønsker til byens grønne områder varierer kun i få tilfælde mellem de seks byområder i undersøgelsen. Oftest er det svarpersoner i de to største byer, København og Århus, som er ”anderledes”. I forhold til indbyggerne i de fire andre byer har københavnere og århusianere grønne områder tættere på deres bolig, de bruger i højere grad busser for at komme til området, flere af indbyggerne benytter parkerne omkring middagstid, og de bliver i parkerne i længere tid. Deres formål med besøg er i højere grad at få fred og ro og at blive i bedre humør. I København benyttes en større andel af anlagte parker, og det at få afveksling fra byens gader er betydeligt vigtigere for københavnere, som samtidig har en lavere andel af hundeluftere blandt sig.

Der er signifikant forskel på besøgshyppigheden i byens parker og grønne områder uanset byområde i forhold til (rangordnet rækkefølge): 1. Afstand til det nærmeste grønne område, 2. hund i husstanden, 3. svarpersonens alder, 4. følelsen af, hvor tryk man føler sig i det nærmeste grønne område, 5.

¹¹ Se note 5.

hvor godt man synes, det nærmeste grønne område kan bruges til det, man har lyst til, 6. antallet af personer i husstanden, 7. boligtype og 8. om man har adgang til have.

Alder synes desuden at have betydning for, hvilke ting, enkeltpersoner opfatter som barrierer for parkbesøg, hvilke oplevelser og aktiviteter, man gerne vil have mulighed for og hvilket indhold, de værdsætter i de grønne områder.

De barriereeksempler, hvor der er fundet en direkte sammenhæng med faldende besøghyppighed er: dårligt vejr, mangel på tid, ingen at følges med, lang afstand og mangel på gode parker/områder. I eksemplerne, mangel på lys og manglende snerydning, er der også fundet en markant sammenhæng med besøghyppigheden, men her er sammenhængen delvis omvendt.

Tre typer af oplevelser og aktiviteter vurderes som vigtige af alle uanset alder og byområde: *Sanseoplevelser* (lytte til vinden i træer og buske, føle vejret, opleve årstidernes vekslens, høre rislen af vand, være omgivet af træer og buske, se/lugte til blomster, opleve naturen, opleve fred og ro, være i store åbne grønne områder), *Afveksling* (blive i bedre humør, få frisk luft, få afveksling fra byens gader, fred og ro til at tænke i, at kunne være alene) og *Opholdsaktiviteter* (nyde solen, hvile/slappe af, spise medbragt mad og drikke).

Ligeledes vurderes to typer af grønne områder som vigtige af alle uanset alder og byområde: *Uformelle fredelige grønne områder* (træer, buske, områder med højt græs og blomstrende urter samt fred og ro) og *Områder med dyreliv* (pattedyr, fugle og insekter som snegle, biller og sommerfugle).

6. Nogle bud på planlægning og forvaltning i praksis

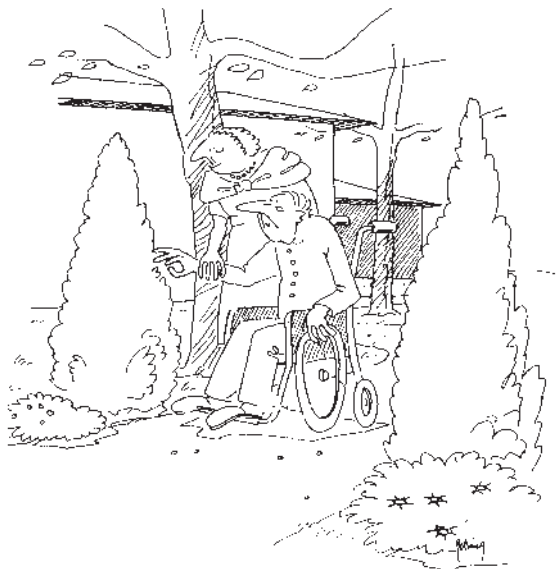
Dette afsnit vil skitsere, hvordan forvaltere og planlæggere af byens grønne områder kan anvende undersøgelsens resultater til at øge muligheden for at opfylde borgernes *ønsker* til rekreative oplevelser og aktiviteter i de grønne områder samt til at øge mulighederne for, at *potentielle* brugere vil besøge parkerne.

Byens grønne områder er vigtige for såvel foreninger og institutioner som for de borgere, der deltog i undersøgelsen. Det skal understreges, at vi ikke kommer med anbefalinger til, hvordan parker i praksis skal forvaltes, men i stedet giver en række bud på ting, man som planlægger eller forvalter kan være opmærksom på, når det gælder konkrete brugergrupper i de grønne områder. Hvorledes forskellige interesser skal vægtes i et konkret tilfælde er op til den enkelte planlægger, forvalter eller politiker. Der findes ingen ideal-park, som kan tilgodese alle brugere - og potentielle brugere.

6.1 Ønsker og barrierer man bør være opmærksom på

6.1.1 Befolkning og byfunktioner i oplandet til parker og grønne områder

En optimal forvaltning af byens grønne områder set fra brugernes side er i meget stor udstrækning afhængig af, hvem brugeren er. For at sikre attraktive områder for de lokale beboere og forebygge brugerkonflikter er det således vigtigt at vide hvem der bor i nærheden af parken. De betydende faktorer er områdets placering set i relation til demografiske oplysninger og funktioner (boliger, arbejdspladser, institutioner). Det er ofte en fordel, at et grønt område (evt. forskellige dele af et større område) ved sin udformning signalerer hvilken brug og hvilke brugere det er beregnet til. Om stedet er til stille opholdsaktiviteter, til at lege i, til at opleve naturen i, til at dyrke idræt og boldspil i, eller måske bare en grøn sti for cyklister og gående.

6.1.2 Kriterier, som mange er enige om

Både foreninger, institutioner og den enkelte borger ønsker områder med mulighed for afslapning og mere psykisk orienterede oplevelsesaktiviteter af natur og grønt. Der er ikke nogen fællesnævner i form af et ønske om områder med en bestemt udformning, specielle aktivitetsmuligheder eller bestemte oplevelsestilbud bortset fra oplevelsen af natur og grønt.

En stor del af borgerne, foreninger og institutioner i de seks byer opfatter affald og hundemøg som væsentlige barrierer. Det vil sige, at generel vedligeholdelse og oprydning i de grønne områder er værdsat af alle målgrupper. For stor afstand til et egnet område er en væsentlig barriere for stort set alle deltagere i undersøgelsen. Forvaltere af specifikke parker vil oftest have begrænset indflydelse på denne faktor, men planlæggere på mere overordnede niveauer bør være opmærksomme på, at borgere med mere end 300 m til nærmeste park i gennemsnit kommer mindre i byens grønne områder end folk, der bor tættere på. Ved 50 m og igen ved 500 m falder mængden af det ”typiske” antal besøg (medianen) fra 3 til 2 besøg og igen fra 2 til 1 besøg om ugen.

6.2 En ”huskeliste” mht. forskellige foreninger, institutioner og befolkningsgrupper

6.2.1 Institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge

For institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge er legeaktiviteter og områder til leg vigtige. Børneinstitutioner mv. foretrækker i nogen udstrækning legeområder med legevegetation og klatretræer fremfor områder med legeudstyr. De finder samtidig områder med dyreliv og forskellige biotoper (skovpræg, søer, grøfter, uklippet græs) vigtige. Foruden leg prioriteres oplevelser af natur og grønt samt til dels afslapning i fredelige omgivelser.

De største barrierer for denne gruppe, som forvaltere og planlæggere kan have indflydelse på, er lang afstand til grønne områder, hundemøg og manglende/dårlige toiletforhold samt tryghedsfaktorer som løse hunde, dårligt vedligeholdte legeredskaber, risiko for at komme til skade pga. efterladte sprøjter samt ingen trafiksikker vej til området.

6.2.2 Foreninger og institutioner med sigte på at hjælpe ældre, syge og handicappede

Denne gruppe af foreninger og institutioner ønsker mulighed for områder, hvor de kan slappe af i fredelige omgivelser og have sanseoplevelser af natur og grønt. De foretrækker både naturprægede områder og ”fine” anlæg til deres besøg.

Vejrforhold har forvaltere og planlæggere jo næppe indflydelse på, men ved at skabe steder med læ og at rydde sne, bliver parkerne mere, som de ældre og handicappede ønsker det, trods vind og vejr. Desuden kan trygge områder med gode adgangsforhold, toiletter og siddepladser medvirke til at mindske barrierer for de ældre og handicappedes besøg i grønne områder.

6.2.3 Foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed

Relativt få foreninger og institutioner med kulturel og ideologisk sigte benytter de grønne områder, og de fleste af dem føler ikke, de har behov for at komme her i forbindelse med fælles aktiviteter. De foreninger og institutioner, som benytter parkerne, har ikke nogle parktyper, der foretrækkes fremfor andre. De mest værdsatte aktiviteter er udflugter, hvor man spiser medbragt mad og drikke, samt at få afveksling fra byens gader og at blive i bedre humør.

Denne gruppes besøg i parker kan understøttes ved at have områder med faciliteter som gode toiletter og steder med læ. Igen er tryghed en væsentlig faktor, når parkbesøg overvejes.

6.2.4 Foreninger med sigte på idræts- og friluftaktiviteter

Mangel på egnede områder er den vigtigste barriere for de idræts- og friluftforeninger, der angiver, at de mangler mulighed for besøg eller har et utilstrækkeligt omfang af udendørsaktiviteter. Undersøgelsen viser, at der efterspørges mere vilde områder, som kan tilgodese spejderprægede aktiviteter som at lave bål og aktiviteter med henblik på at overleve i det fri. Det gælder på trods af, at undersøgelsen også inkluderer bynære skove, moser og enge i definitionen af grønne områder.

Samtidig er det denne gruppe, der gennemsnitligt vægter specielle sportsanlæg lavest af alle foreninger og institutioner. De vil hellere have store fredelige naturområder og robuste legearealer. Alt i alt områder, hvor der ikke på forhånd er sat en stram ramme for, hvad man kan lave der. Det hænger sandsynligvis sammen med, at de foreninger, der har brug for deciderede idrætsanlæg, har adgang til det andre steder. At opleve natur og grønt med sanserne samt af få afveksling er de foretrukne aktiviteter.

6.2.5 Børn og unge (0-6 år og 7-16 år)

For de 0-16-årige er en forudsætning for parkbesøg i stor udstrækning et

spørgsmål om, at de (og forældrene) skal opfatte området som et trygt og sikkert sted, og et sted som man kan komme sikkert frem til. En af de største barrierer for besøg i de grønne områder for de 0-6-årige er manglen på nogen at følges med. Vi fandt en markant sammenhæng mellem betydningen af ”ingen at følges med” og antallet af besøg.

Ligeledes betyder lang afstand for de 0-16-årige færre besøg. Dog er det de 7-16-årige der er de hyppigste gæster i byens parker med over tre ugentlige besøg i gennemsnit. Undersøgelsen peger i retning af, at den overvejende andel af besøg i byens grønne områder blandt de 0-6-årige sker i regi af børneinstitutioner. Ligeledes spiller skoler, og fritidshjem mv. en stor rolle for de større børns anvendelse af grønne områder.

For aldersgruppen 0-6 år handler det om områder med legevegetation, lege-redskaber, mindre indhegnede legepladser for de mindste og byggeleg samt uformelle fredelige grønne områder og områder med dyreliv. Ikke overraskende prioriteres legeaktiviteter højt i denne gruppe, men også kontakt med dyr, sanseoplevelser i tilknytning til grønne områder, afveksling og ro samt opholdsaktiviteter. Det at plukke bær og blomster og lave bål samt cykle ture prioriteres også forholdsvis højt.

Blandt de 7-16-årige vurderes uformelle fredelige grønne områder og områder med dyreliv højt. Andre forholdsvis vigtige karaktertræk er områder til leg, områder uden synlig eller hørlig påvirkning af bymiljøet, store grønne områder og socialt liv. Frisk luft og afveksling, sanseoplevelser i tilknytning til grønne områder, opholdsaktiviteter (f.eks. at nyde solen, slappe af samt spise medbragt mad) og motionsaktiviteter er vigtige aktiviteter for denne gruppe. Knap så vigtige aktiviteter er kontakt med dyr, plukke bær og blomster og lave bål, legeaktiviteter og idrætsaktiviteter.

6.2.6 Unge voksne (17-25 år)

De unge på 17-25 år foretrækker områder med mulighed for socialt liv, hvor man ikke mærker den bymæssige påvirkning i form af bygninger, biler og trafikstøj samt områder med dyreliv og områder med et uformelt præg. De vigtigste aktiviteter er frisk luft/afveksling, fred og ro til eftertanke, opholdsaktiviteter, sanseoplevelser i tilknytning til grønne områder og motionsaktiviteter. I øjeblikket er de unge voksne den aldersgruppe, som især mener de mangler gode områder. Muligvis fordi de er de eneste, der især lægger vægt på det sociale aspekt i form af områder, hvor mange kan samles og høre koncertarrangementer mv. ved besøg i byens grønne områder.

Foruden mangel på gode områder angiver denne gruppe især barrierer som dårligt vejr, mangel på tid og lang afstand. Flere har også angivet, at det, at et område virker overbegloet af de omkringliggende huse, udgør en barriere for besøg.

6.2.7 Voksne (26-35 år og 36-59 år)

Disse to aldersgrupper foretrækker sanseoplevelser af grønt og natur, frisk luft/afveksling og ro til eftertanke, opholdsaktiviteter og til dels motionsaktiviteter. Uformelle fredelige grønne områder og områder med dyreliv

prioriteres højt. De 26-35-årige finder tillige områder til leg, områder uden bymæssig påvirkning og områder med socialt liv delvis vigtige.

De 26-35-årige angiver i stor udstrækning mangel på tid som en barriere for besøg i de grønne områder.

6.2.8 Ældre (60-70 år og 71 år og ældre)

Disse to aldersgrupper værdsætter uformelle fredelige grønne områder og områder med dyreliv ligesom alle de øvrige aldersgrupper. Det er dog tydeligt, at denne gruppe absolut ikke værdsætter områder til fritløbende hunde eller idrætsprægede områder. Som for de øvrige aldersgrupper værdsættes sanseoplevelser i tilknytning til natur og grønt samt frisk luft og afveksling. De vurderer også opholdsaktiviteter til at være delvis vigtige. Idræts- og sportsaktiviteter værdsættes slet ikke af de ældre.

Blandt barriere-eksemplerne har mange af de 60-70-årige angivet manglende toilet/dårlige toiletforhold og mange af dem på 71 år eller derover har angivet manglende snerydning mv., helbredsforhold og besværlige adgangsforhold. Begge aldersgrupper har tillige angivet risiko for at blive væltet omkuld af cyklister og mangel på siddepladser samt mangel på steder med læ som barrierer for parkbesøg.

6.3 Generelle ønsker – Nogle bud på planlægning og forvaltning

6.3.1 Planlægning og drift med henblik på naturoplevelser, tilstedeværelse af dyreliv mv.

Et af de vigtige elementer i aktivitetstypen *sanseoplevelser i tilknytning til grønne områder*, som alle vurderer er vigtig, er at *opleve årstidernes vekslen*. Dvs. at det allerede ved valg af planter ofte vil være en god ide, at vælge arter, der tydeligt ved blomster og blade signalerer de forskellige årstider. Det vil ofte betyde løvfældende buske og træer, der til gengæld sjældent er så lægivende i det tidlige forår og om efteråret. Afhængig af sted og planlagt parktype kan de ikke-hjemmehørende arter overvejes til det fine anlæg, mens de hjemmehørende arter kan understrege naturpræget i de mere naturprægede områder samt understøtte dyrelivet. I områder med mange ældre kan flere lægivende stedsegrønne planter eventuelt overvejes til fordel for løvfældende planter.

Mht. til dyrelivet så er fugle det næst-vigtigste for samtlige svarpersoner. Her kan man forsøge at planlægge, så man understøtter en eller flere bestemte fuglearter, hvor man så tager hensyn til, hvor den pågældende art normalt fouragerer og bygger rede: Handler det f.eks. om fugle, der søger føde ved jorden på arealer med klippet græs eller i højt græs/urtevegetation, i buske eller i trætoppe, herunder bestemte typer af urter, buske eller træer? Ligeledes kan man overveje, om driften af de grønne områder tager hensyn til eksempelvis pindsvinenes mulighed for kvasbunker til vinterleje og sommerfuglernes behov for planter til æg-, larve- og puppestadier.

Intet affald er ”top 1” samlet set. Her er det vigtigt at skelne mellem affald og ukrudt, idet intet ukrudt kun er vigtigt for mindre end halvdelen af svarpersonerne. I de parker, der fungerer som en slags frokostparker, vil det måske være en god ide at forsøge at samle affald lige efter frokosttid, så affaldet fra madpakkerne m.m. ligger der kortest mulig tid og ikke når at flyve rundt eller blæse op af affaldsspande.

Mangel på lys generer især ældre børn og unge. I områder med kollegier og ungdomsboliger og ved skoler med eftermiddags- og aftenundervisning for skoleelever kan tryghedsfølelsen måske øges for denne aldersgruppe ved god belysning på eventuelle stier med beplantning eller gennem parker og grønne områder.

7. Litteratur

Andersen, D. (1995).

Skolebørns fritid. De 7-15-åriges levekår og fritidsanvendelse i 1993 sammenlignet med 1987. Rapport 95:2. Socialforskningsinstituttet.

Danmarks Statistik (2000a).

Oplysning fra Bibliotek og Information, Danmarks Statistik d. 26. oktober 2000.

Danmarks Statistik (2000b).

Byggeri og boligforhold 2000:14. Statistiske Efterretninger.

Fridberg, T. (1994).

Kultur- og fritidsaktiviteter 1993. Rapport 94:6. Socialforskningsinstituttet.

Grahn, P. (1991).

Om parkers betydelse. Stad & Land nr. 93. Movium/institutionen för landskapsplanering, Sveriges Landbruksuniversitet, Alnarp.

Grahn, P. (1993).

Planera för bättre hälsa! - om sambandet mellan grönområden och hälsa. In: Planera för en bärkraftig utveckling, s. 109-121. Byggeforskningsrådet.

Holm, S. (2000).

Anvendelse og betydning af byens parker og grønne områder. Ph.d.-afhandling. Forest & Landscape Research. Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole / Miljø- og Energiministeriet: Forskningscentret for Skov & Landskab.

Jensen, F. S. & Koch, N. E. (1997).

Friluftsliv i skovene 1976/77 – 1993/94. Forskningsserien nr. 20 – 1997. Forskningscentret for Skov & Landskab.

Kaplan, R. & Kaplan, S. (1989).

Experience of Nature. Cambridge.

Küller, R. & Küller, M. (1994).

Stadens grönska, äldres utevistelse och hälsa. R24:1994, Byggeforskningsrådet.

Sigsgaard, E. (1996).

Barndommen i byen. AKF Nyt, Nr. 3 august 1996.

Ulrich, R. (1984).

View Through a Window May Influence Recovery from Surgery. Science 224, s. 420-21.

Appendiks A

Spørgeskema til foreninger og institutioner

